Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR. . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17. Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Het Bedrijf eener Cocosnoten-Industrie.

door

B. G. H. VAN DER JAGT, W. I. en E. I.,
Adviseerend Ingenieur.

(Slot).

Wij hebben nu den bolster een tijdje laten rusten, toen hij van de ontbolstermachine kwam, doch zullen dezen nu vervolgen op zijn weg door het bedrijf.

Om bepaalde technische redenen is het noodzakelijk dat dezen bolster aan een zeer eenvoudige bewerking wordt onderworpen, met zeer eenvoudigemachines te bereiken, om hem geschikt te maken voor de behandeling met de chemische middelen die noodig zijn voor het eerste losmaken van de kofferdam.

Men kan verschillende procedées volgen bij de chemische behandeling der bolsters, doch zonder eenigen twijfel bezit het zgn. procedé van Diggelen bepaalde voordeelen boven andere chemische behandelingen. Doch met geen enkel chemisch procedé is men in staat om de vezels uit de bolsters te winnen. Daarvoor heeft men noodig een mechanische installatie, waarvan de hoofdlijnen in het kort zullen worden aangegeven.

De bolster wordt eerst gedurende ca. 1½ tot 2 uur gekookt in bepaalde soorten chemicaliën. De bolsters hebben echter een enorm absorptievermogen en het is noodig om de toch eenigszins kostbare loog terug te winnen. Dit kan alleen maar gedaan worden door de bolsters te pletten, waarvoor bepaalde soorten machines gebruikt kunnen worden, doch waarbij hoofdvoorwaarde is, dat men de vezels niet stuk perst. Verder moet de kofferdam verwijderd worden en is dat alleen maar mogelijk door de vezels uit elkander te halen. De in de vezels achtergebleven loog moet daaruit verwijderd kunnen worden en dat kan alleen maar gebeuren door die loog daarin te verdunnen met water, waarbij men echter een loog verkrijgt van een lagere densiteit als de loog, waarmede de bolsters gekookt moeten worden. Maar ook hier heeft de moderne techniek weder gezorgd voor zeer eenvoudige en economische toestellen, waarbij het mogelijk is om onder vacuum te verdampen en dus de loog wat men noemt in te dikken.

Herhaalde proeven hebben aangetoond, dat de loog regelmatig door gebruikt kan worden. Wel gaat natuurlijk toch eenige loog verloren en moet steeds nieuwe loog worden toegevoerd, doch zeer conservatieve berekeningen, gebaseerd op proeven, die in vrij grooten omvang genomen zijn, laten zien, dat het chemicaliënverbruik per K.G. vezel niet grooter zal zijn dan 1 cent.

Uit den gang van zaken blijkt, dat men ook vrij veel warm water noodig zal hebben. Wij hebben nu een gebruik gemaakt van de anders verloren gegane calorieën, op een wijze, zooals dat in zeer weinig bedrijven het geval zal zijn.

De warme lucht, die van de coprahdroogapparaten komt, heeft toch steeds een temperatuur van 155 graad Fahrenheit en het is een kleine moeite en kosten om deze warme lucht te gebruiken voor het voorwarmen van het water.

De cylinders der zuiggasmotoren moeten gekoeld worden, d.w.z. het koele water, wat in de cylindermantels binnenkomt, wordt verwarmd. De uitlaatgassen van zuiggasmotoren zijn vrijwel rookloo[s] verschillende firma's maken speciale apparate[n] de anders verloren gegane calorieën in warm [...] om te zetten.

Het condenswater van het verdampappara[at] ook weder direct te gebruiken en het komt er [...] niet op aan, zooals bij de suikerfabricage het [...] is, of dit water absoluut zuiver is. Al kookt dus [...] der verdamplichamen over, is dat nog niet zoo [...]

De anders verloren gegane calorieën van de k[...] apparaten voor de bolsters dienen om de nie[uwe] loog aan te warmen.

Wanneer de bolsters gekookt zijn en er is [...] noodige aandacht aan de chemicaliën en het w[ar]me water besteed, kunnen wij overgaan tot [...] voornaamste gedeelte van het bedrijf, d.i. de [...] zuiveringsinstallatie.

Waar de andere bewerkingen onder ander[...] men alle min of meer bekend zijn, is dit onder[deel] van het bedrijf absoluut nieuw. De cocosveze[ls en] de kofferdam hebben ten opzichte van elka[nder] zeer bijzondere eigenschappen, eigenschappen [...] zoo eenvoudig na te gaan zijn, dat men missch[ien] daarom er nooit eenige aandacht aan gescho[nken] heeft. Zou men deze eigenschappen van een zu[iver] wetenschappelijk standpunt gaan onderzoeken, [dan] kan ik mij voorstellen, dat men nooit tot practi[sche] toepassing daarvan zou kunnen komen, daar [de] meeste zeer wetenschappelijke onderzoekingen [zoo]veel minitieuse details bevatten, dat des Pu[...] Kern niet te zien is. Een der eigenschappen w[aar]door het mogelijk is om vezel en kofferdam [zoo] makkelijk van elkander te doen scheiden, he[b ik] dan ook bijzonder toevallig gevonden. Ik wil [...] artikel niet op details ingaan, doch ik kan [de toe]valligheid het beste demonstreeren door te zeggen, dat als het winter geweest was, ik die eigens[chap] hoogstwaarschijnlijk niet had ontdekt. De zon zon was hier de beste raadsman.

De vezelzuiveringsinstallatie is hoogst eenvou[dig] en is een continu-bedrijf en kan men het beste [ver]gelijken met een wolwaschmachine.

Nu heeft de vezel en de kofferdam nog een [an]dere eigenschap, die voor onzen opzet niets [...] doch die, van een bepaald standpunt bekeken, [min]der prettig is. Die eigenschap heeft tot gevolg, [dat] tenminste voorloopig, men gedwongen zal zijn [niet] alleen de vezels in Indië te winnen, doch ook [de] garens te spinnen, waarbij dan vanzelf [...] dat men het doek erbij zal weven. Nu ligt het [...] in de bedoeling om stoffen voor damesjapon[nen te] weven. Voor een damesjapon wordt momenteel [...] zoo weinig stof gebruikt, dat het ook miss[chien] niet economisch zou zijn, maar toch heeft de [...] vezel eigenschappen, die dat zelfs niet onmo[gelijk] zouden maken. Wat wij trachten is stoffen te [ver]vaardigen, die het tot heden onbetwiste rijk [van] Koning Jute in staat zijn te veroveren. Op den [troon] van het jute-koninkrijk zit de „zak". Hiervan [zijn] er honderden millioen per jaar noodig, alle[en] ons Indië ca. 30 millioen per jaar.

De cocosvezels, zooals ze door ons gew[onnen] werden, zijn niet zoo sterk als de beste jutev[ezels]. Ik geef dat grif toe en dat is ook niet te ontk[ennen], daar het heel gemakkelijk na te gaan is. Een [inge]nieur, die mechanica bestudeerd heeft, zal [zich] echter de vraag stellen: „onder welke omsta[ndig]heden is deze sterkte beproefd?" Wij willen [...] ken maken. De kwestie is dan ook, aan welke [voor]waarden moeten deze voldoen? Leest men [de] voorwaarden na, waaraan een suikerzak b[...] voldoen, dan staat daarin dat deze zak in [gevulden] toestand van een bepaalde hoogte naar bene[den] geworpen zal moeten worden en aan dien val we[er]stand moet bieden. Dat beteekent in de mechani[ca] een „stoot". Nu willen wij een eenvoudig voorb[eeld] aangeven om dit te illustreeren. Gesteld dat [men] een stuk glas heeft van 2 m.M. dik en 20 m.M. b[reed] en evenzoo een stuk rubber van dezelfde afm[etingen]

...n. Tracht men deze beide staafjes met de handen ...pot te „trekken", dan zal dat bij de rubber luk-..., doch bij het glas waarschijnlijk niet. Totaal ...ers wordt die verhouding, wanneer men er een ...p met een hamer op geeft. Waar het glas met ...n klein tikje reeds stuk gaat, is de rubber met ...n zwaarsten slag niet kapot te krijgen. Deze laat-... bewerking heet in de mechanica „stoot". Waar-... biedt nu aan den stoot het rubberstaafje meer ...rstand dan het glasstaafje? Om de eenvoudige ...en, dat rubber elastischer is dan glas. Wil ...n dus jute vergelijken met cocos, dan moet men ... ook nog vragen: „hoe staat het met de elasti-...eit?"

...n nu komt men met een zeer eenvoudige proef ...errassende resultaten. De allerbeste jute brengt ...ij een belasting tot de breuk volgt niet verder ...r 3.5 % rek ten opzichte der geheele lengte, ...op de belasting heeft plaats gehad. De cocos ...t het tot 35 %, dat is juist tien maal zooveel. ... is waar, dat een m.M². beste jute meer trek ...udt dan 1 m.M². cocos. Daartegenover staat ...r een andere eigenschap van de cocos, n.l. dat ...soortelijk gewicht beduidend lichter is en zoo ...t heelemaal niet uitgesloten, dat men met de ...e machines draden van ongeveer denzelfden ...eter maakt als van jute, met dezelfde breuk-...cht.

...u heeft de cocos nog een andere zeer aangena-... eigenschap, n.l. dat zij niet alleen zout water ... verdragen, maar daar zij aan de stranden der ...leilanden in de stille Zuidzee feitelijk thuis ...rt, is zout water feitelijk de moedermelk van ... klapper. Feitelijk is de cocos immuun tegen de ...rking van zeewater. Doch andere proeven heb-... wij nog met de vezels genomen. Reeds gedu-... meer dan 6 maanden hebben wij de vezels ...n flesch gesloten, waarin zwavelzure ammonia ...water tot een dikke brei vermengd is. Om de 14 ...en hebben wij een proef genomen om te zien ... de vezel zich houdt. Men bespeurt geen enkele ...ndering, noch wat kracht noch wat elasticiteit ...gaat. Jute is in dien tijd absoluut vergaan. Voor ...erscheping van kunstmest zijn zakken van co-...vezels het eenig aangewezen materiaal.

...t spinnen van de cocosvezels gaat beter dan ...vlas of van jute, d.w.z. men kan beduidend ...ere snelheden op de spindels zetten, waardoor ...capaciteit der machines verhoogd wordt. Een ...schijnlijke moeilijkheid, is de ongelijkheid in ... van de vezels onderling, waardoor het moei-...zou worden een eenigszins gelijken draad te ...nen. Nu kan men uit de cocosvezels een vezel ...en, die zoo dun en soepel is, dat zij gelijk staat ... de allerfijnste vezels, doch is een dergelijk ...igszins kostbaarder procedé niet noodig om zak-...n te maken, doch alweer beschikt de cocosvezel ...er een buitengewoon eenvoudige maar belang-...e eigenschap, n.l. dat zij zich gedurende de be-...rking zoo laat behandelen, dat men een draad ...n spinnen, die aan alle eischen voldoet, dien men ...orloopig stellen kan, daar waar het doel is, deze ...svezel tot een verhandelbaar artikel te maken, ...aals van haar weg te gooien, zooals nu het ge-...is.

...orloopig en van een economisch standpunt be-...wd zal het steeds noodzakelijk blijven om de ... direct te verspinnen tot garens. Drie uren ... dus de cocosnoten aan het bedrijf zijn aan-...cht, zijn de gesponnen garens dus reeds ge-...m tot doek geweven te kunnen worden, of tot ...d. artikelen te kunnen worden getransfor-... Eenvoudige proeven kunnen laten zien, dat ...ls niet uitgesloten is, dat men van cocosve-...gn. bindertwine voor de maaimachines zal ...en maken, hetgeen alleen mogelijk is, door de ...e elasticiteit.

...urende de bespreking van den gang van za-...van het bedrijf hebben wij verschillende malen ...chten over het product gegeven. De bedoeling ...n was op verschillende belangrijke elemen-...e aandacht te vestigen.

Resumeerende is de gang van zaken van de cocosnoot in het bedrijf het volgende:

1. Het opbewaren der noten, het zgn. „Seasoning".
2. Het bewerken der noten, waarbij men verkrijgt:
   a. Den bolster en
   b. De noot met dop, vruchtvleesch en klappermelk.
3. Het draineeren der klappermelk, waarbij men verkrijgt:
   a. De klappermelk en
   b. De dop en het vruchtvleesch.
4. Het voordrogen der noten 3b en het scheiden daarvan, waarbij men verkrijgt:
   a. De doppen en
   b. Het voorgedroogde vruchtvleesch.
5. Het nadrogen van 4b, waarna men verkrijgt de coprah.
6. Het transporteeren der doppen 4a naar de gasgeneratoren en het aldaar verbranden tot gas, waarmede zuiggasmotoren kunnen worden aangedreven en kan worden gekookt.
7. De voorbereiding van de bolsters, voor het koken in de loog.
8. Het koken in de loog in daarvoor bepaald geconstrueerde aparaten.
9. Het zuiveren der vezels van de kofferdam, waardoor men verkrijgt:
   a. De kofferdam en
   b. De vezels.
10. De kofferdam wordt eveneens naar de gasgeneratoren getransporteerd en aldaar verbrand tot gas.
11. De vezels worden direct op een kaarde tot banden gebracht en verder gestrekt en gesponnen.
12. Van de gesponnen garens kunnen allerlei artikelen worden vervaardigd.
13. Het afval van de kaarden wordt opnieuw gezuiverd en kan als vullingsmateriaal dienen.
14. Aan de verzorging der chemicaliën en het warme water wordt de noodige zorg besteed.
15. De zuiggasmotoren kunnen electrische dynamo's aandrijven, die licht en drijfkracht leveren.

Hiermede is het bedrijf zoo populair mogelijk omschreven. Wij kunnen er nog aan toevoegen, dat machinefabrieken van wereldnaam alle garanties willen geven voor de uitvoering der machines.

In volgende artikelen zullen wij op eenige onderdeelen van het bedrijf wat dieper ingaan.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Timor.

Van de hoofdplaats Koepang.

Koepang v... t een der vele voorbeelden eener kustplaats, waarvan de ligging uit sanitair en dus uit economisch oogpunt verkeerd is. De malaria neemt er de laatste twee jaar voortdurend in omvang toe, wat wellicht te wijten is aan de omstandigheid, dat zieke militairen er naar toe worden gezonden.

De plaats heeft, sedert de grenzen met Portugeesch-Timor juist zijn aangegeven, haar beteekenis, die een zuiver politieke was, verloren. Er ligt nog garnizoen, dat tot dusver op bedroevende wijze was gehuisvest. Tot mijn groot genoegen zag ik, dat er pogingen zijn gedaan den minderen militair beter te doen wonen. 't Is nog wel een bescheiden poging, maar ze doet vooral daarom aangenaam aan, omdat het streven naar verbetering de „buiten"-gewesten betreft. Ook aan den faecaalafvoer, die tot heden meer dan slecht was, heeft men aandacht gewijd. Bij de beschouwing van een en ander, hoe ook gewaardeerd, kreeg ik den indruk, dat bij de pogingen naar verbetering meer goede wil voorzat dan technisch-hygiënische deskundigheid.

Een eigenaardigheid der plaats is de pasanggrahan, die beheerd wordt door een uitgeweken

Russischen generaal met zijn echtgenoote.

Met bizondere aandacht bezag ik de suikerbereiding uit het sap van den lontarpalm. 't Geschiedt door, naar ik meen, Rottineezen, die er een specialiet van maken. Uit het sap wordt ook de sagoweer gemaakt. Men beweert, dat „sopi timor" veel foezel bevat en snel dronken maakt. Voor zoover mij bekend, is dit nog nooit chemisch-physiologisch onderzocht. Het gebruik van inheemsche alcoholica is op verschillende plaatsen zeer groot, zoodat het een vraagstuk van beteekenis is voor het probleem der bevolkingsvermeerdering in de zoo schaarsch bewoonde streken. Alcoholisme leidt tot degeneratie en gering aantal geboorten. Volgens kenners van het land is de Timorees niet lui, spaarzaam bij het gierige af, vatbaar voor onderwijs, zoodat hij geenszins de voorwaarden voor hoogere ontwikkeling mist.

Wat een bezoeker van Timor onmiddellijk opvalt is het feit, dat de vrouwen er met een pikolan, waaraan b.v. petroleumblikken gevuld met water, loopen. Of de vrouwen er nog zwaarder moeten werken dan elders, wist men mij niet te zeggen. Zooals bekend, is vaak het aantal geboorten omgekeerd evenredig aan de hoeveelheid arbeid, die van de vrouw in de maatschappij wordt geëischt. Is die taak te zwaar, dan grijpt ze naar abortiva of is, in zeer primitieve maatschappijen, kindermoord er het gevolg van. Van dit alles is nog weinig bekend, een gevolg van de omstandigheid, dat het bevolkingsvraagstuk niet beschouwd wordt als een probleem van uiterst groote beteekenis voor de ontwikkeling der buitengewesten.

De aandacht van den toerist wordt te Koepang verder getrokken door de hoeden der Rottineezen, die meer gelijken op hoofddeksels van vrouwen, die zich mooi willen maken, dan van mannen. Maar... 's lands wijs 's lands eer!

De residentie Timor is buitengewoon uitgestrekt. Ze is lang pl.m. 1700 K.M. Met een stoomboot, die de gewone gemiddelde snelheid van 10 zeemijl ontwikkelt, zou men drie volle etmalen noodig hebben, dien afstand af te leggen. Getallen zeggen weinig tot den lezer, ik weet dit. Om te leeren beseffen hoe uitgestrekt Indië is, moet men den archipel bereizen, maar slechts heel weinigen is dit gegeven, zoodat ik de getallen noem, *faute de mieux*.

Voor de buitengewesten, waar de zoutregie niet werkt, is de bereiding van keukenzout van belang. Men verkrijgt het zout op Timor uit zeewater, dat men laat verdampen, hetzij door de zon, hetzij door verhitting met hout. De laatste wijze is zeer interessant. Ik nam er een serie foto's van, die ik elders zal publiceeren.

Een autotochtje met een aanrijding.

Door gebrek aan tijd heb ik van het eiland weinig kunnen zien. Ik maakte een tochtje per auto langs den weg van Atapoepoe, p.m. 80 K.M. De tocht ging langs een voor de buitengewesten zeer goeden weg, die in zijn geheel p.m. 300 K.M. lang is. Snel rijden was onmogelijk, maar dat was voor mijn doel ook niet gewenscht. Een 30 K.M. van Koepang voelde ik een schok. Ik dacht dat we een of ander dier hadden aangereden. Van de gezichten der menschen, die voor me zaten, las ik, dat er niets ernstigs gebeurd was. Ik hoorde het woordje „orang" en liet dadelijk stoppen. Uitgestapt, bleek het, dat we een heerendienstplichtige, die aan den weg werkte, hadden aangereden. De man zat gehurkt op den grond, waaruit ik concludeerde, dat hij geen beenen of dergelijke had gebroken. Ook had hij geen bloedende wonden. Hij klaagde niet, maar was, naar ik meende, suf. Was dit uit schrik of kwam het uit iets anders voort? Ik zat met het geval te houden, want ik wist niet wat te doen: inwendige kwetsuren, hersenschudding kon ik niet constateeren. Had hij een hersenschudding, dan was vervoer niet gewenscht. Ik wist niets beters te doen, dan den mandoer, die eenige kilometers verder aan het werk was, het geval mee te deelen en hem te vragen den man rust te geven.

Kampongvorming.

Tegen 12 uur 's middags stopte de auto mi op den weg. Ik vroeg mijn inheemschen bege wat er aan de hand was. Hij vertelde me, da bij den kampong waren, dien ik wou zien. Hij ergens het binnenland in en toen ik goed zag, dekte ik boven op een berg, heel in de verte, dat een kampong geleek. De lust om er midden den dag, met de brandende zon boven het h naar toe te loopen, was zeer gering, maar er niets anders op, dan den tocht te aanvaarden. men geen training heeft, valt loopen in de hitte dan nog wel tegen een berg op, niet mee en ik eerlijk bekennen, dat ik me onder het loopen eigen domheid verweet en hevig verlangde naar koelen dronk en rustige rust, maar aan alle din komt 'n eind en zoo kwam ik ten slotte op den waar de kegelvormige woningen gelegen wa Eenige stonden leeg: de bevolking was, als ik menschen goed heb begrepen, op last van het stuur, naar elders verhuisd. Die verhuizing „concentratie", zooals men ze wel noemt, is groote beteekenis voor de bevolking. Ik zal ver wat dieper op dit vraagstuk ingaan, alleen hier vermelden, dat men kampongvorming noodig 1e. ter bevordering der hygiëne, 2e. voor het on wijs en 3e. ter bevordering van den economisc toestand. De bewoners van den kampong w arm. Er groeide weinig. Typisch waren voor huizen gevorkte staken met platte steenen. waren offerplaatsen. Voor een der huizen ston er drie: een voor de mais, een voor een ander s graan (ik verstond den naam niet goed) en voor de geesten, die ziekte brachten. Ik zag er weinig kinderen. Was dit toeval?

Op Timor hebben mannen en vrouwen taschjes, banden e.d. met kralen mooi vers Herhaaldelijk trachtte ik een taschje te ko maar het lukte me niet, niettegenstaande ik bij onderhandelingen met ringgits rammelde. Voor klein taschje bood ik eens *f* 15, maar ik kreeg zelfs voor dien prijs niet. Meer bieden vond „terlaloe". Ook in den kampong kon ik niets souvenir koopen. Eigenaardig is het, dat de m nen, die dergelijke tasschen bezitten, ze steeds m nemen. Ik kon niet uitvisschen waarvoor men doet. Zou het zijn uit vrees voor diefstal?

Evenals op Soemba maakte men op Timor m kains. Eenige vrouwen zaten in den bergkamp onder hun huizen te weven. Ze hadden geen en kain af, zoodat ik met leege handen den terugt aanvaardde.

De auto was na een uurtje dalen bereikt. Met zucht van verlichting zette ik me neer en gen eenige seconden daarna van den heerlijken wind. vergat nog te zeggen, dat de weg op een punt d een droge kali voerde, die in den Westmoes naar schatting verandert in een rivier van ee honderden meters breedte.

Op het punt gekomen, waar 's ochtends de rijding had plaats gevonden, liet ik stoppen. vertelde me, dat de man thuis was (pl.m. 20 verder!!), maar niet wakker was te krijgen. kampong was per auto niet te bereiken. Ga had ik geweten of de man gedragen was of dat geloopen had, maar 't ging niet. De tolk beg mij niet, of vond het geval een „perkara ketjil

's Ochtends had ik ook al den indruk gekre dat de menschen zelf (eenige tientallen!) het heelemaal niet erg vonden! Maar ik wist wat aanrijding beteekent, de Atoni's niet! Ik liet ook met een bezwaard gemoed den auto doorrijden. 's Anderen daags vertelde ik het ongeval aan controleur. Hij had er nog niets van gehoord met de zoo groote afstanden en de gebrekkige com municatiemiddelen van zelf sprak. Een dag daarna moest ik een verhoor ondergaan, want het ge was gerapporteerd en nu wilde de controleur weten of de chauffeur er schuld aan had. Het moeilijk van het geval was, hoe den stakker geneeskundi hulp te verschaffen? 30 K.M. zou de dokter per au kunnen rijden. Dan zou hij pl.m. 20 K.M. moeten

...en of paard rijden, de bergen in en als hij er ..., hoe zou hij den patiënt kunnen vervoeren? En ...vervoer mogelijk zijn bij b.v. hersenschudding? ...heb van de zaak niets meer gehoord, omdat ik ...edig daarna per „kapal poetih" (gouvernements-...stoomer, ter beschikking van den resident) vertrok. ...hoop, dat de man, al is het dan ook „maar" 'n ...ni, er het leven heeft afgebracht.

...andelhoutboomen, een uitvoerproduct van ...oor, zag ik op mijn tochtje niet. Men denkt aan ...erking van den uitvoer tot p.m. 400 à 500 pikol ... jaar en aan geleidelijke uitbreiding van den ...plant.

Nog iets over Koepang.

...n eigenaardigheid van Koepang is dat van uit ...aven jaarlijks drie à vierhonderd Timoreezen, ...eezen en Sawoeneezen naar de parelvissche-... te Broome (Australië) vertrekken. De aange-...erde menschen schijnen stipt binnen den ...mentairen tijd van 2 jaar terug te keeren, ter-... de voorschotten en besparingen een 50 à ...00 gulden beloopen, afgezien van de loonen te ...me genoten. De vraag rijst of die menschen geneeskundig gekeurd moesten worden vóór ze ...nning krijgen naar hun kampongs terug te ...n. Ik vermoed, dat die maatregel in het belang ...het bevolkingsvraagstuk zal zijn. Of het met ...genwoordige middelen mogelijk zou zijn, be-...el ik, want de fungeerend inspecteur der volks-...dheid te Koepang is tevens garnizoensarts en ... bovendien een drukke praktijk onder Euro-...en en Chineezen. Als er iets noodig is op de ...engewesten, dan is 't het aanstellen van des-...digen op sanitair gebied, ter voorlichting, ter ...deering en ter contrôle.

De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar!

...producten-uitvoer van Ned.-Indië bedraagt ... 1 milliard gulden 's jaars.

...t verre van uitsluitend, hoewel overwegend, ...erlandsch kapitaal, het ...k in de N.-I. Cultures ...d is — met Amsterdam als centrum — deed ...cijfer geboren worden.

...als onomstootelijk vast staat, vindt ons ge-...e volksbestaan daarin het hoofdmotief voor zijn ...nomische basis.

...et deze kapitalistische cultuurbelangen zijn die ... de distributie der betreffende producten ten ...nauwste verbonden.

...espreekt men de toestanden, welke op de Am-...erdamsche productenmarkt heerschen met eenig ...andelaar, exporteur of distributie-firma, dan ver-...emt men: Het bedrijf is dermate scherp omlijnd, ... dit alléén op speculatieve wijze winstgevend kan ...maakt worden.

De orthodoxe methode, welke nog steeds geldt ...or het realiseeren der betr. producten, vindt plaats ...r de even orthodoxe kanalen, als sedert men-...n gedachtenis, t.w.:

...oor de Directies van ondernemingen aan welke ... goederen geconsigneerd worden, of te wel aan ...re geldschieters, die op hun beurt door con-...natie-contracten op langen termijn er voor ...gen de ondernemingen in hun macht te krij-...en te houden.

...ag Veemen, Pakhuismeesteren, of hoe deze ...men zich verder mogen noemen.

...ng- en Inschrijvings-organismen met hun ...nderlijk eigen raderwerk, en de daarbij be-...anghebbenden.

...kelaars.

...Viertal groepen vormt één hecht aaneen-...en geheel. Elk „commercieel bolsheviek", wel-...ch daadwerkelijk tegen het autoritaire gezag ...en dezer groepen tracht te verzetten, wordt ...roepelijk door het raderwerk verpletterd, ten-zij hij zich vooraf voldoende heeft toegerust.

Noch nationale, noch koloniale belangen tellen hier mede, zoodra deze in strijd met het Amsterdamsche organisme mochten komen. Een ongeschreven wet mobiliseert dadelijk elk onderdeel der genoemde vier groepen, zoodra eenige wijziging in dit organisme mocht worden voorgesteld.

Daardoor is de geheele (vitale) productenhandel in Nederland ondergeschikt gemaakt, — evenals elk koloniaal belang — aan dat van de politiek der Amsterdamsche geldschieters met hun aanhang.

De reuzenontwikkeling, welke de Ned.-Ind. cultures in den loop der jaren heeft ondergaan, dwingt de bewondering van heel de wereld af. Elk afzonderlijk product vormt door de wetenschappelijke en intensieve wijze waarop 't verkregen werd, a.h.w. een nationaal monopolie op zich zelf, met slechts Gt. Britannië als onze éénige concurrent.

De uitwerking van het Amsterdamsche verkoopsorganisme vormt echter door zijn bekrompen eigenbelang en kortzichtigheid een rem welke verhindert, dat de distributie der betr. producten zich even intensief en winstgevend kon ontwikkelen als de culturs zelve.

Cultuur en distributie vormen één aaneengesloten geheel en zij zijn zonder elkaar niet denkbaar.

Bij gebrek aan eene kundige en actieve hoofdleiding (waarin onze Engelsche buren juist zoo sterk zijn) dreigen zij daardoor sterk in het gedrang te geraken bij deze verreweg belangrijkste bron onzer nationale inkomsten.

De na-oorlogsche, alom voelbare en inwerkende evolutie laat ook Nederland niet ongemoeid, en allerminst een rijke bron van inkomsten als die van Insulinde, welke voortdurend in zóó hooge mate den naijver van Gr. Britannië opwekt.

Terwijl hier te lande geene „leiding" bestaat, is men aan de overzijde voortdurend bezig dit harnas van alle mogelijke zijden te doorboren.

Een groot getal onzer producten verheugen zich, als bekend, thans in een grooten welstand. Enkelen maken zelfs eene ongekende „boom" periode door. Voor het Amsterdamsche organisme is dit voldoende, terwijl toch thans juist het moment daar is, om in te grijpen en juist de later ongetwijfeld komende reactie te verdisconteeren.

De verhandeling der meeste koloniale producten vindt ten onzent op geheel analoge wijze plaats, zoodat als greep daaruit één product als sprekend voorbeeld kan genomen worden, n.l. de Java- en Sumatra Thee, welke en bloc genomen, circa één tiende van het totaal uitmaakt.

En hier ontleenen wij o.a. aan de „Indian Trade Journal" (December supplement met „Tea Statistics") en andere rapporten der overzijde, de volgende interessante gegevens:

1. De totale Theeproductie (koloniale Thee) bedraagt circa 680 millioen pond 's jaars, waarvan Br.-Indië circa 360, Ceylon 200 en Ned.-Indië 120 millioen lbs.

2. Een achttal voorname consumptielanden, met een gezamenlijk jaarlijksch theeverbruik (alle soorten) van circa 615 millioen lbs., zijn reeds onmerkbaar geheel of gedeeltelijk voor Ned.-Ind. Thee afgesloten geworden.

3. Bij de tegenwoordige „boom"prijzen (de doorsnee productie kostprijs voor N.-I. Thee bedraagt circa 40 cts. per ½ K.G. — bij enkele ondernemingen slechts 25 à 30 cts. — met een doorsnee verkoopprijs van circa 80 cts.) wordt het dreigende gevaar over het hoofd gezien; evenmin voorziet het Amsterdamsche organisme daarin.

4. Reeds thans is Ned. Ind. Thee in veiling te Londen en Amsterdam billijker koopbaar dan 't betr. geheel gelijkwaardige product van Britsch Ind. herkomst.

Bij een verder doorvoeren van de a. d. overzijde gevolgde politiek zal zulks ongetwijfeld in de toekomst geaccentueerd worden. Het in korten tijd ingeoogste succes doet zulks verwachten.

Gr. Britannië (met een theeverbruik van circa

Haarlem en Omstreken.

410 millioen lbs.) heft een 20 % hooger invoerrecht op Ned. Ind. Thee dan op het product harer eigen kolonies.

Canada (met circa 40 millioen) niet minder dan 43 pCt. hooger, *Nieuw Zeeland*, 100 pCt. *Spanje*, 200 pCt. en *Griekenland* 33 1/3 pCt. hooger. Dit wil zeggen, dat N.-I. Thee in genoemde landen alléén verhandelbaar is, dan tegen de met deze cijfers gereduceerde prijzen.

Het is opmerkelijk, dat deze fiscale bolwerken niet slechts in het Britsche Empire werden opgeworpen, doch dat daarmede tevens daar buiten een begin gemaakt werd.

Geheel afgescheiden hiervan, en volgens eene totaal andere methode werkende, zijn voorloopig een drietal verdere verbruikslanden met een gezamenlijke consumptie van 150 mill. lbs. voor N.-I. Thee gedeeltelijk afgesloten geworden, n.l. de Vereenigde Staten, Britsch-Indië zelf, en Frankrijk, met andere landen op de lijst.

Dit is mogelijk geworden door een aanzienlijk gevormd Propagandafonds, hetwelk jaarlijks ten behoeve van Br. Ind. Thee voor eene intensieve reclame-campagne voor genoemde landen — met andere landen te volgen — wordt op zijde gezet.

Uit de groote inkomsten der Thee-industrie heft de Britsch Ind. Regeering op den Thee-uitvoer een recht van:

1923 × 4	Pd.St.	418.300	en legde daarvan op zijde:	Pd.St. 84 600	(R. 1269.000)
1922 × 3	„	344.800	„ „ „ „ „	„ 48.800	(R. 732.000)
1921 × 2	„	359.200	„ „ „ „ „	„ 50.866	(R. 763.000)

uit welk laatste fonds („B. E I. Tea Cess") jaarlijks resp. de bedragen van £ 40.000, £ 30.000 en £ 20.000 voor de genoemde Br. Ind. Thee-campagne in deze drie landen besteed worden.

Tien jaren waren voor Ned. Indië noodig haar Thee in de V. S. in te voeren en ingang te doen vinden. In dat tijdperk vertienvoudigde zich het gebruik aldaar. Samenvattend met de machtig opgezette Propaganda voor Britsch Ind. Thee — zijnde vanaf 1 Jan. 1924 — verloor de Ned. Ind. Thee niet minder dan 1/3 (of 35 %) van dit terrein in evenvele maanden.

(Statistiek van Uitvoer van 't Ned. Ind. Thee Expert Bureau te Batavia, maanden Jan./Oct. 1924, vergeleken met 't zelfde tijdvak in 1923).

Tegenover deze Propaganda van Eng. zijde stelt Nederland een vrijwillig opgebracht fonds voor de Propaganda van N.-I. Thee, dat gevormd wordt door eene heffing van 1 ‰ op alle te Amsterdam geveilde N.-I. Thee.

Eerstens omvat zulks slechts 1/4 deel van den oogst, tweedens is het uit dezen hoofde vrijkomende bedrag (zijnde slechts circa *f* 25.000 's jaars) verre van toereikend. Br. Indië besteedt toch het twintigvoudige daarvan voor één enkel land (V. S.). Met het oog op het dreigende gevaar, zooals hierbij aangetoond, kon toch van eene Kol. Industrie, welke nog heden op een jaarlijksch inkomen van *f* 50.000.000.— kan bogen, beter verwacht worden!

Daar waar hier een groot nationaal belang op het spel staat (want Groot Britannië kan na een groot ingeoogst succes op de Thee, ook deze dubbelwerkende politiek over al haar overige kol. producten gaan uitstrekken), en gedachtig aan het verouderde en geheel zelfzuchtige organisme van de „Amsterdamsche productenmarkt", is het een Regeeringstaak geworden hier dadelijk eene Commissie van onderzoek te benoemen om na een, door ter zake kundigen uitgebracht spoed-rapport, krachtig in te grijpen.

Niet alléén geldt zulks hier de Ministeries van Koloniën en Handel, doch tevens dat van Buitenl. Zaken. Hoe anders is te verklaren, dat onze overburen erin slaagden, beginnend met Spanje en Griekenland, dit groote product onzer Koloniën geheel te doen weren? En zoude met diplomatieke middelen een tegenzet in b.v. de Iersche Republiek, Egypte en andere landen niet mogelijk zijn?

In conclusie zij hierbij nog aangestipt, dat het Eng. Ind. uitvoerrecht, hetwelk voor de Te... Propaganda geheven wordt, bedroeg:

¼ pie per lb. tot April 1921, dit werd verhoog...
½ „ „ „ vanaf Mei 1921, en opnieuw op
¾ „ „ „ ingaande April 1924 (zijnde circa ... cent per ½ K.G.).

Van boven neer wordt de positie onzer Ind... Cultures aldus overzien door

DE HAV...

Den Haag, Maart 1925.

Van Week tot Week.

3—10 MAART.

Gouv.-Gen. Fock naar Bali en Lombok. Aneta seint ... 5 Maart. De Landvoogd brengt 4 April een ... daagsch bezoek aan Lombok en 9 April een ... daagsch bezoek aan Bali, waarbij Z.Exc. ver... zal zijn van den heer G. R. Erdbrink, Al... Secretaris.

Tarwe van Java. De naamlooze vennootschap ... meelfabriek Holland te Amsterdam meldt ... N. R. Ct., dat zij per stoomschip Grotius tien... zend K.G. tarwe uit Bandoeng ontvangt, welk... het afgeloopen jaar aldaar is geoogst en voo... broodbereiding geschikt moet zijn.

Pro en contra de Indische leerstoelen te Utrecht. ... het request van de negen hoogleeraren der Ju... sche Faculteit te Amsterdam aan den Minister ... Onderwijs, om niet over te gaan tot goedke... der oprichting van Indische leerstoelen te Utr... is adhaesie betuigd door een aantal Groning... en Amsterdamsche hoogleeraren, terwijl da... tegen zoowel de Juridische als de Litteraire F... teit te Utrecht in gunstigen zin hebben geadv... omtrent de oprichting eener Indologische ... teit aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.

H. J. van der Beek †. Te 's-Gravenhage is overleden ... heer H. J. van der Beek, gep. architect der Bur... Openb. Werken in Ned.-Indië.

J. G. Smit †. Op den leeftijd van 54 jaar is te 's-Gra... venhage overleden de heer J. G. Smit, gep. ka... tein der intendance van het O.-I. leger.

Huldiging nagedachtenis-Van Heutsz. De Financ... Commissie voor 's-Gravenhage van het Comit... huldiging van de nagedachtenis van generaal ... van Heutsz heeft haar werkzaamheden beëind... Zij heeft het door 's-Gravenhage en omstreken ... eengebrachte bedrag van *f* 28310.77 aan den ... ningmeester van het comité te Amsterdam af... gen.

Aardschuiving. De Pamalangsche desa Gombo... twintig bouw afgeschoven, waarbij een aantal ... ningen werden vernield. De afschuiving ... voort. Tachtig bouws zijn vol scheuren. Het ... stuur ontruimde de bedreigde streek. (An... Maart.).

De provincie West-Java. Aneta seint dd. 5 Maart ... provincie West-Java wordt 1 September ing... en is administratief onderverdeeld in de re... ties Banten, Batavia, Buitenzorg, Krawang, C... bon, Indramajoe, West-, Midden- en Oost-Pre...

Dr. Ch. Swaving †. Te 's-Gravenhage is, op den le... van 64 jaar, overleden Dr. Ch. Swaving, oud... troleur bij het Binnenl. Best.

Indisch Regeerings-Reglement. De Tweede Kamer ... den 6en Maart met 50 tegen 19 stemmen ge... keurd de wijziging van het Indisch Regeerings... reglement. Tegen stemden de sociaal-democ... de vrijzinnig-democraten en mej. Van Dorp.

H. P. Pieper †. Te Lahat (Sumatra) is op den leeftijd ... van 44 jaar overleden de heer H. P. Pieper, kap... tein der infanterie van het O.-I. leger. R... jaar geleden was de overledene adjudant ... Gouverneur van Curaçao Nuyens.

Dr. Go Ing Hoen. Aan de Universiteit te Leiden is be... vorderd tot doctor in de geneeskunde, op pro... schrift, de heer Go Ing Hoen, geboren te Lasem.

Opheffing van de Rechtsschool te Weltevreden. ... Bat. Nbl. kan mededeelen, dat het in de bedoel... ligt in Juli a.s., in welke maand de voorbereidende ... afdeeling van de Rechtsschool afloopt, deze ... meer voort te zetten. Dan zal de School alleen ... staan uit een drieklassige vakafdeeling, welke ...

leidelijk aan wordt opgeheven, zoodat over drie jaren de rechtsschool niet meer zal bestaan.

Dit houdt verband met de totstandkoming van de juridische faculteit te Weltevreden.

Geïnterneerde communisten. De Javasche Courant van 13 Januari (No. 4) bevat de uitvoerig toegelichte interneeringsbesluiten van een drietal Indonesiërs, n.l. I Natar Zaimoedin, journalist te Padang Pandjang (Sum. Westkust), Achmad Chatib galar Hadji Datoek Batoeah, penghoeloe adat te Kota Lawas (Sum. Westk.) en Alexander Jacob Patty, journalist, geb. en woonachtig te Amboina.

…men. Universiteit te Leiden. Doctoraal examen Indisch recht Mr. C. A. ten Doeschate.

…sident van Tapanoeli. De heer W. K. H. Ypes, resident van Tapanoeli, verlaat 18 Augustus met pensioen den bestuursdienst. (Aneta, 8 Maart).

…rsoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een belangrijke nota.

De *Locomotief* (30 en 31 Jan.) publiceert uitvoerige …nderheden, ontleend aan de nota van den Direc… van Gouvernementsbedrijven, over *vastlegging van … buitengewone winsten uit de exploitatie der Mijn…drijven* (Banka en Billiton) *in productieve werken,* … niet voor uitputting vatbaar zijn, *en voor aflossing … leeningen.*

…eze bron van inkomsten droogt op; daarvoor dient … andere in de plaats gesteld. De thans bekende …reserve op Banka bevat nog 16 jaarproducties, ter… de huidige omvang van het bedrijf op Billiton …welijks meer dan een tiental belooft. De opleving … de cultures vereischt 's Lands ruggesteun en uit…ding van de verkeersmiddelen, verbetering van de …wegen en havens en aanleg van irrigatiewerken. …ast elk millioen, dat van particuliere zijde in de …suikerlanden gestoken wordt, moet welhaast …blieke werken eenzelfde bedrag uitgeven, welk cij… voor de bergcultures lager is. Zoo is de totstand…ing van de spoorlijn Lahat-Tebingtinggi Moeara…, met zijtakken naar Moeara Klingi en Padang …standing, ook volgens den directeur van Land…w onmisbaar, wegens de voorgenomen vestiging … nieuwe ondernemingen voor rubber, koffie, olie…, thee, kina, tabak en suiker, waarvoor alle om…digheden geschikt zijn. De H.V.A. drong aan op …digen aanleg van de spoorlijn Loemadjang-Ken… met het oog op de oprichting van een nieuwe …erfabriek. Bij den huidigen opzet der kapitaals…rooting is voor dergelijke plannen geen geld be…kbaar, daarvoor zijn de extra-tinbaten noodig. De … wijst op de inperking der kapitaalsuitgaven … G.B., die in 1921 van 123, op 32 millioen in 1923 …ggebracht werden. Wat het S.S.-bedrijf betreft, ver…derden de uitgaven in die jaren van 93 tot 19 mil…en. Thans is het echter dringend noodig om ren…abele werken aan te vatten, indien daarvoor geleend …worden of op andere wijze gelden verkrijgbaar …. Het vooruit opmaken van een werkplan wordt …eorie geacht. Het openen der verkeersbedrijven moet …oortdurend aanpassen aan de zich wijzigende, eco…mische omstandigheden. Concludeerend, spreekt de … de hoop uit, dat de minister, die terzake tot dus… afwijzend stond, de kwestie in nadere studie zal …en.

De *Deli Crt.* (2 Febr.) vestigt er de aandacht op hoe …elfde nota toont hoe voorzichtig men ten aanzien … andere Gouvernementsbedrijven behoort te zijn: *…eenkoolbedrijven,* werkend met de goedkoope In…he arbeidskrachten, gedeeltelijk zelfs met de nog …koopere gestraften, kunnen niet concurreeren … de Duitsche steenkool, noch tegen de Aziatische …ool van Bengalen en Japan, zoodat er geen af… het buitenland is te vinden en de Duitsche steen…s zelfs op eigen gebied dreigt te bestoken. Het …aat in het midden in hoeverre hier de bezwa… van overheidsexploitatie dan wel de normale be… der Indische industrie hier doorslag geven. … in elk geval is deze ervaring op zich zelf een …schuwing voor hen, die optimistisch zijn ten aan… van de industrialisatie van Ned.-Indië. De zaak is … voldoende belang om door Gouv. Bedrijven geheel …zocht te worden en ter bespreking in den Volks… te dienen, omdat van den uitslag daarvan *voor Indië vraagstukken van het grootste belang* afhangen.

De *Deli Crt.* (6 Febr.) verneemt nog, dat er geen tegenstelling is tusschen het standpunt van den directeur van G. B. en dat der Regeering. De Regeering ziet in, dat het Bilitonfonds dient geremplaceerd te worden, doch momenteel is dat niet mogelijk. Waar eenerzijds de vlottende schuld geconsolideerd is en anderzijds in 1933/34 een vermeerderde uitgaaf komt van *f* 27 millioen voor rente en aflossing, is de Regeering genoodzaakt geleidelijk aan te streven naar ruimte in de gewone begrooting, opdat die *f* 27 millioen voor 1933/34 kunnen worden ingepast. Dit tot 27 millioen geleidelijk stijgend bedrag kan en moet tot 1933/34 worden aangewend voor buitengewone uitgaven. Hierin gaan de Regeering en de directeur van G. B. parallel. Zelfs zonder tinpotje zou de Regeering zich verplicht achten te streven naar bedoelde ruimte in den gewonen dienst. Het tinpotje sauveert den gewonen dienst voor buitengewone inkrimping.

De inaugurale rede van prof. Van Kan. Lezingen van dr. Gunning.

Den 29sten Januari aanvaardde *prof. mr. J. van Kan* met een rede over „*Verleden en toekomst der vredesbeweging*" zijn ambt van voorzitter der rechtsgeleerde faculteit. De *Java-Bode* (30 Jan.) geeft een uitvoerige samenvatting van de rede.

Prof. van Kan gaat eerstens na de geschiedenis der vredesbeweging, onderscheidende het onbewuste en het bewuste streven naar het vestigen van den vrede. Wat het eerste betreft, beschouwt spr. nader het Romeinsche Keizerrijk en de Middeleeuwen. Het bewuste streven neemt een aanvang met den nieuwen tijd. Spr. gaat nu na de beteekenis van de twee hinderpalen op den vredesweg, nationaliteit en souvereiniteit, en stelt als taak der vredesbeweging vast: tempering van het nationalisme en inperking van het souvereiniteitsbegrip. Zal ooit — aldus spr. — een vredige rechtsordening komen, dan zal dat moeten zijn een bindende internationale ordening, bindend de staten niet tegenover zich zelven, maar tegenover een hoogere macht, die tot afdwingen in staat is. In dit verband wijst spr. op de beteekenis van den Volkenbond en het Internationaal Gerechtshof.

Onder de auspiciën van de Jogjasche Populair Wetenschappelijke Vereeniging, en de plaatselijke afdeelingen van de Leeraarsvereeniging en het N. I. O. G. hield *dr. C. P. Gunning* den 24en Januari te Jogja een lezing over „*Psychologie en Romantiek*", waarvan *de Locomotief* (26 Jan.) een verslag geeft.

Ook te Soerabaja behandelde *dr. Gunning* „groote vraagstukken op bevattelijke wijze" voor de leden van den Soerabajaschen Kunstkring, den bestuurdersbond, den R. K. onderwijzersbond, de Christelijke onderwijzersvereeniging, de leeraarsvereeniging en het N. I. O. G. Den 29en Januari sprak dr. G. over „*Traditie en Idealen*" („*Soerabajasch Hbl.* 30 Jan.) De spreker kan zijn gedachten vastleggen in één woord:

Wij moeten leeren de kunst van luisteren. Dat zijn wij verleerd. Wij luisteren niet meer naar elkander, noch in huis, noch in de school, noch als volken onderling. Van ons lyceum wordt wel smalend gezegd, dat het is een luisterschool, waarbij dan de glosse gemaakt wordt, dat dit weglaten van het stilte teeken *(st.)* er een luierschool overblijft, maar wij laten ons niet afbrengen van de overtuiging, dat de kunst van luisteren weer moet aangeleerd worden. Luisteren is activiteit, een inspanning. Luisteren is ook begrijpen. Traditie is luisteren naar de stem van het verleden en die vertolken in de taal van het heden. Ideaal is luisteren naar de roepstem der toekomst.

De taal als band.

Het *Soerabajasch Hbl.* (27, 28 en 31 Jan.) bevat drie artikelen: „*Een booze geest*", „*De taal als band*" en „*De vorming van leiders*", naar aanleiding van de verschijning van het bekende Gedenkboek der Indonesische Vereeniging in Nederland.

In „*De taal als band*" zegt de schrijver o.m., dat de band tusschen Indië en Nederland voor beide landen onmisbaar is, en ook al zal in de toekomst Indië autonoom worden, dan zal dit in beider belang een autonomie moeten zijn, die nooit identiek kan wezen met een absoluut los van Holland. Geen reactie zal de autonomie van Indië kunnen tegenhouden. Het betreft geen aangelegenheid, welke uitsluitend afhangt van wat de Regeering in Indië of in Holland wil, doch buitenlandsche factoren zullen veeleer bepalen, wanneer Indië autonoom zal zijn. Er zijn daarmee internationale belangen gemoeid, die van meer gewicht zijn geworden in de laatste tien jaren, waarin het politieke we-

reldcentrum zich naar den Pacific verlegd heeft. Geleidelijk is een andere verhouding ontstaan tusschen het Oosten en het Westen. Thans zijn wij in een periode, waarin Oosten en Westen hebben te streven naar aanvulling van elkander. Tegenover het voornamelijk geestelijk streven van het eerste, staat het Westersche materialisme. Een synthese, rustend op deze beide richtingen, moet gezocht worden. Dat wil zeggen, een beter onderling begrijpen, een betere wederzijdsche waardeering moet bevorderd worden. *Noto Soeroto, hoofdredacteur van „Oedaya", heeft dat begrepen* en toonde zijn instemming met de groote gebeurtenissen, welke de saamhoorigheid van Nederland en Indië demonstreerden. Beter dan de kortzichtigen, wier chauvinisme hem uit hun bond (de Indonesische vereeniging) stieten, ziet hij het belang van zijn land. Er zijn er velen onder de ontwikkelde Inlanders, van wie hetzelfde gezegd kan worden. Maar er konden er meer zijn, indien de Hollanders er slechts in slaagden, den Westerschen gedachtengang meer bij het volk ingang te doen vinden, althans bij zijn leiders. En dit is mogelijk wanneer *de Nederlandsche taal* meer en vooral beter geleerd wordt. Het feit, dat een grondige taalkennis een machtig bindmiddel is, bewijst het Britsche rijk. Britsche boeken, Britsche gedachten, Britsche couranten worden gelezen en begrepen in alle deelen van het rijk. Vandaar de uitdrukking, dat Groot-Brittannië staat op papieren voeten. En het staat er stevig op, want door de eentonigheid der Pers in alle gebiedsdeelen, wordt de gedachte der rijkseenheid doelbewust gekweekt. Indien slechts een millioen ontwikkelde Indiërs, dat is dus 2 pct. van de totale bevolking, behoorlijk Hollandsch zou kennen, zou de Hollandsche invloed in deze Indische landen enorm winnen. Het is een belang voor Nederland en Indië beide. Aan verschillende buitenlandsche universiteiten bestaan tegenwoordig Hollandsche leerstoelen. Dat dit niet uitsluitend ter wille van het kleine land in Europa het geval is, ligt voor de hand. Door een grootere taalsfeer ontstaat een grootere sfeer van invloed. Nederland is door Indië, maar Indië is door Nederland groot geworden en Indië's grootheid kan nog stijgen door Hollandschen arbeid in den hier aangegeven geestelijken zin. *Dan wordt de historisch gegroeide band hechter tot beider heil.*

Het hoogoven-bedrijf in Z.-O. Borneo.

De *Sumatra-Post* (16 Jan.) had over dit onderwerp een van „optimisme overvloeiend" interview met den heer Van der Waerden. Het *Bataviaasch Nwsbl.* (28 Jan.) ontleedt thans een Bandoengsch bericht, dat een bijna zuiveren weerslag vormt op de hernieuwde verzekering, dat alles goed gaat, de oorzaak der vertraging *niet* in technische bezwaren valt te zoeken en de financieele bezwaren zoo goed als overwonnen zijn. Tevens komt *een telegram uit Den Haag* dd. 28 Jan. ophelderen: dat men — d.i. de heer Van der Waerden — niets wist van het onderzoek in Indië en dat het onderzoek-Hövig niet maatgevend kan zijn, want er is *een partij Poeloe Laoet-steenkool naar Europa onderweg* en dáár zal men nu in laatste instantie uitmaken of het mogelijk is daaruit cokes te fabriceeren.

Het hoogovenbedrijf werd nogmaals besproken in het *Soer. Hbl.* (24 Jan. 3de bl.), het *Bat. Nwsbl.* (27 Jan.) en de *Deli Crt.* (28 Jan.).

Indië op radiogebied.

Het *Soerabajasch Hbl.* (27 en 29 Jan.) schrijft over „draadlooze berichtgeving" en over „kromme toestanden" welke in Indië heerschen op radiogebied, terwijl een redacteur van *de Locomotief* (26 Jan.), die in Holland vertoeft, vergelijkingen maakt tusschen de toestanden in Holland en die in Indië, wat de draadlooze betreft.

De beschrijvingen van den Loc.-redacteur over Radio in Nederland maken de *Deli-Crt.* (3 Febr.) jaloersch. Vooral waar de enorme afstanden in Indië radio nog veel waardevoller maken dan elders. Het blad legt den nadruk op de volgende vermaning van de Indische autoriteiten: *Het wordt nu eindelijk eens tijd voor een beslissing. Geen radio of wel radio.* Een tusschenweg is er niet. Het bestaan van een Indisch luisterverbod, — terwijl men weet dat er honderden amateurs zijn en terwijl men weet, dat ieder van zijn toestel het gebruik zou kunnen maken, dat een „luisterverbod" heet te willen voorkomen —, dat „luisterverbod" kweekt, met zijn oogluikend toelaten van het radio-amateurisme, slechts veronachtzaming van de wet. „Bescherming van het telegraafgeheim" geschiedt ook in Europa en Amerika, waar honderd maal meer geseind wordt dan in Indië en waar toch *iedereen*, bij wijze van spreken, een ontvangstation heeft. Maar dan geschiedt dit door in code te seinen, of met de[n] zender of op onverwachte afgesproken golfleng[te of] op andere wijze, welke de techniek telkens we[er] geeft.

Rubberbeslag voor paarden.

De sado-ebropaarden hebben een beslag [n]waarop ze vast staan, en waarop ze vrij durven [loopen] over de gladde asphaltwegen, zooals ze tegenw[oordig] in de groote steden in Indië gemaakt worden. [Het] wegen-congres heeft deze aangelegenheid de aa[ndacht] gehad van corporaties en personen, en vele z[ijn] proefnemingen geweest op dit gebied, doch de e[ene na] de andere werd verlaten, omdat het beslag onpra[ctisch] was, niet lang genoeg hield, te duur was en zoo [...]

De zaak is ook niet zoo eenvoudig — zoo s[chrijft] *dr. B. Vrijburg* aan het *Nieuws van den Dag* (16 [...]) — Het beslag moet aan zeer verschillende eische[n vol]doen. Het moet de paarden behoeden voor uitgl[ijden], het moet voldoende lang (minstens 6 weken) k[unnen] houden, gemakkelijk aan te leggen zijn, het mo[et de] hoeven niet bederven en ten slotte goedkoop zij[n. In] Bandoeng probeerde ik verschillend maaksel, [...] ging steeds uit van oude auto-banden, als zijnd[e] goedkoop en in Indië overal te krijgen materi[aal, maar] was nog niet tot een geheel bevredigende oploss[ing ge]komen, toen ik hier in Weltevreden bij de stalh[ouder] Van Laar een *rubberbeslag* aantrof, dat aan de [...] de eischen beantwoordt en proefondervindelijk [gebleken] is, goed te zijn. Een stuk van een ouden auto[band] wordt tusschen ijzer en hoef bevestigd, door m[iddel] van de gewone hoefnagels. Het rubbergedeelte lig[t tus]schen de ijzertakken, komt met het plaveisel in [aan]raking en verhindert het uitglijden. Paarden, die [...] slecht ter been zijn, krijgen het onder de vier ho[even] veelal kan echter met beslag alleen vóór worden [vol]staan. De rubber is, als men banden neemt die ni[et te] veel afgereden zijn, niet eerder versleten dan het [ijzer]. Wanneer bij het beslag de hoef van onderen na [het] schoonmaken flink met bruine teer wordt inge[stre]ven, krijgt men geen last van rotstraal.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De stemming van de Inlandsche bevolking op de [door] de Regeering gekochte particuliere landerijen op Java.

(Slot).

Alvorens tot het particuliere land te worden [toe]gelaten, had de Chinees de vergunning noodig va[n den] landheer.

In den regel had men daarmede geen moeite, [en] wanneer de heen- en weer trekkende Chinees [met] winst het land verliet, dan dankte hij deze niet [zoo]zeer aan den landheer dan wel aan diens onderge[schik]ten en aan de bevolking, die gewoonlijk tegen h[ooge] rente gelden bij den Chinees opnamen.

Deze laatste had daarbij den steun van den landh[eer], zoodat van eene mogelijke ontkenning van schuld [door] de bevolking geen sprake kon zijn en deze moeilij[k in] verweer kon komen.

Deze laatste omstandigheid is de reden, dat er [...] zijn die zich gelukkiger voelen onder gouverneme[nts-] dan onder particulier beheer, omdat zij dan [...] klachten kunnen indienen.

Dat daarvan ook gebruik gemaakt wordt, wer[d] onlangs te Bandoeng bewezen.

Toch denken tal van personen er anders o[ver en] geven deze de voorkeur aan den vroegeren to[estand] der particuliere landen, vooral als de landheer [...] was.

Als bewijs dat de bevolking niet altijd weet wat [zij] het liefste heeft en wat zij wil, haalt de schrijver [het] voorbeeld aan de pandpacht in het ressort van [Mees]ter-Cornelis.

Destijds was die in handen van Chineezen en [wilde] men toen gaarne dat zij in gouvernementshanden [over]ging, doch, toen dit plaats had gehad, had men [...] van en gaf men weer aan Chineesch beheer [de voor]keur.

Diens bedrijf toch was van 6 uur 's morgens tot 6 u[ur] 's avonds geopend, hield geen rekening met bepaalde [...]dagen, terwijl men zelfs op Chineesche feestdagen [in] het pandhuis terecht kon.

Bij het inlossen behoefde men niet lang te wachten en in de rij te staan, omdat de Chinees vlug werkt.

Het pandhuis is thans geopend van 8 uur 's morgens tot 4 uur namiddags en op feestdagen gesloten.

Het Inlandsch Binnenlandsch Bestuur en de partij der leiders van de Inlandsche Beweging in Ned.-Indië.

I.

De persoon, die zich „Sahabat" teekent, schrijft in „Sinar Sumatra" van 1 December 1924, dat het wel een der belangrijkste onderwerpen is te weten hoe de Inlandsche ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur zich in de praktijk verhouden tot de leiders der Inlandsche beweging in Ned.-Indië.

Want beide groepen eischen voor zich het recht op en verkeeren in den waan, dat zij, ieder voor zich, het werkelijke volksbelang behartigen.

De ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur willen al het mogelijke doen om te beletten dat de onwetende en op politiek gebied onkundige kleine man wordt bedrogen of opgestookt door recalcitrante personen, die de bestaande wetten en regelingen willen overtreden, terwijl de leiders van de partij der Inlandsche beweging hun uiterste best doen de bevolking te wijzen op het feit, dat zij niet verkeerd doen en geen straffe zullen ondervinden wanneer zij zich tegen ondoelkundige bestuursbevelen verzetten.

Zij doen dit, om zooveel mogelijk herhaling van willekeur te voorkomen van ambtenaren, die door de bevolking worden betaald, slechts uitvoerders zijn van bevelen, zoodat men in hen geen meerderen van den vorsten en hoofden heeft te zien.

Beide groepen, het volksbelang willende behartigen, willen ook hun doel bereiken, doch, naar schrijvers meening, staat een Inlandsche leider in de dorpen bij zijn werk veel vrijer in zijn doen en laten dan de ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur, die, hoewel behoorlijk geschoold, toch niet zoo goed op de hoogte is als de leider van de gebeurtenissen, zooals die zich in de dessa ontwikkelen.

De Inlandsche leiders hebben dus bij hun werk een voorsprong op de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur.

Elk een leider, zegt de schrijver, weet zijne tong handig te gebruik en het hart te winnen van den kleinen man, die van alles hoort vertellen en wiens oogen, als hij lang genoeg heeft geluisterd naar al die verhalen en naar al die gegeven wenken, toch eindelijk opengaan.

Het optreden van het Binnenlandsch Bestuur tegenover het volk draagt een geheel ander karakter, niet alleen omdat de bestuursambtenaar meer de gereserveerdheid in acht neemt, doch ook, omdat hij de bevolking, welke hij bestuurt, dikwijls weinig kent en van haar te veel eerbiedsbetuigingen verlangt, hetgeen den afstand tusschen bestuurder en volk vergroot.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Regeling van enkele gebruiken bij de Chineezen in Ned.-Indië, ingeval van huwelijk en overlijden en in het persoonlijk verkeer met elkander.

II (Slot).

De door de Kong Khauw Tjong Hwee Vereeniging genomen beschikkingen verdienen, naar schrijver's meening, den steun van de Chineezen in Ned.-Indië, niet alleen met het oog op de gematigdheid daarvan, doch ook, omdat zij, in de praktijk goed toegepast, aanleiding kunnen geven tot bezuiniging van de groote uitgaven, welke aan de huwelijks- en overlijdensplechtigheden zijn verbonden en die zoo dikwijls vele Chineesche gezinnen bezwaren.

Deze groote geldelijke bezwaren bij overlijden riepen de vele begrafenisvereenigingen van de Chineezen in Ned.-Indië in het leven en wilde men op die wijze elkander helpen.

De hazardspelen in het sterfhuis zijn in den vervolge verboden.

Zij hadden in de werkelijkheid te grooten omvang genomen.

Het is goed dat ook bij het huwelijk soberheid wordt betracht, want de daaraan verbonden plechtigheden zijn kostbaar en gaan de finantieele krachten der meeste Chineesche families te boven.

Voor de meer geldelijk welgestelden zijn die groote uitgaven niet hinderlijk, doch de minder gegoeden komen er door in moeilijkheden.

Zij beletten aan de jongeren het sluiten van een huwelijk, ook al kunnen zij door hun werkkring in hun levensonderhoud voorzien.

Wij hebben het in de praktijk kunnen waarnemen hoe een pas getrouwd jongman, ten gevolge van de te groote huwelijkskosten, voor groote verwikkelingen kwam te staan.

Die groote uitgaven worden gedaan uit een gevoel van schaamte, omdat men voor de welgestelde rasgenooten niet wil onderdoen.

De dagelijksche omgang tusschen de Chineezen onderling heeft zich ten allen tijde gekenmerkt door betuigingen van wederzijdschen eerbied en wederzijdsche bescheidenheid, doch heeft zich onder Westerschen invloed, vooral ten aanzien van den omgang tusschen mannen en vrouwen, in geen goeden zin gewijzigd.

Om die reden is het goed dat men de regeling heeft aangenomen dat bij ontmoetingen tusschen verloofden een familielid moet tegenwoordig zijn.

Of die regeling practisch uitvoerbaar zal zijn, bij de algemeene neiging om Westersche gebruiken na te volgen, blijft eene vraag, die vergezeld gaat van den wensch van den schrijver, dat men, hoe ook de evolutie zich moge voortbewegen, de goede en mooie bescheidenheid van weleer niet zal verwaarloozen.

Het optreden tegen den gewezen Keizer van China te Peking.

I.

In de „Perniagaän" van 24 November 1924 schrijft men, dat, in den morgen van den 2den dier maand, generaal Feng Fu Hsiang eenige soldaten, vergezeld van het politiehoofd, naar het paleis van den gewezen keizer Hsuan Tung zond, met verzoek dezen te mogen ontmoeten.

Die ontmoeting had plaats en werd toen, door tusschenkomst van een der volgelingen van den ex-keizer, dezen medegedeeld, dat het Chineesche Gouvernement besloten had de vorstenverblijven op te eischen, overeenkomstig het vroeger met de Chineesche Republiek gesloten verdrag, doch waaraan tot heden, tengevolge van verschillende omstandigheden, geen uitvoering was gegeven.

Een inventaris werd opgemaakt van de goederen, welke als 's lands eigendom werden beschouwd, terwijl het paleis werd bewaakt en de in- en uitgaande personen werden aangehouden.

Den avond van denzelfden dag verliet de ex-keizer, gevolgd door al zijne familieleden, het door hem bewoonde paleis, waarna intrek werd genomen in de woning van prins Chun, den vroegeren Regent van China, tijdens de minderjarigheid van den vorst.

Dit optreden van generaal Feng Fu Hsiang heeft met zoo min mogelijke openbaarheid plaats gehad, zoodat de menigte vrij lang onkundig bleef van de gebeurtenis, welke had plaats gehad.

Tengevolge van den gedwongen afstand heeft de keizerlijke familie vele gronden moeten prijsgeven en heeft zij slechts zooveel verblijfplaatsen overgehouden als voor haar levensonderhoud strikt noodzakelijk is.

In het vroeger met de Chineesche Republiek gesloten overeenkomst was een bedrag van 4 millioen dollars 's jaars aangewezen voor het levensonderhoud der keizerlijke familie en het onderhoud der keizerlijke paleizen, doch dat bedrag is bij de nieuwe orde van zaken thans vastgesteld op ƒ 500.000 dollars 's jaars, terwijl de inkomsten uit eene keizerlijke fabriek, welke op 2 millioen dollars worden geschat, ter beschikking komen van onbemiddelde Manchoe's.

(Wordt vervolgd.)

Literatuur-Overzicht.

Over Atjeh en Onderhoorigheden.

Over het veel besproken en veel bestreden Gewest Atjeh en Onderhoorigheden is in den laatsten tijd — gelukkig in goeden zin! — veel te schrijven geweest. Na het, ook in dit blad, zoo gunstig gerecenseerde standaardwerk van J. Kreemer, verscheen een meer bescheiden beschouwing over Atjeh en onze economische politiek in dat Gewest, van de hand des heeren Langhout, gevolgd door een brochure van het Koloniaal Instituut onder den titel: De Rijkdommen van Atjeh. Terwijl, tenslotte, de Indische pers gedurende de laatste jaren met voldoening kon wijzen op onderscheidene, door de Indische Regeering genomen maatregelen in het belang van den economischen bloei van het Gewest.

Teneinde ook het *buitenland* de overtuiging te schenken, dat de Hollander in Atjeh nog wel iets anders gedaan heeft dan „vechten", verscheen dezer dagen bij de firma Van Stockum & Co. in Den Haag het werkje van den heer Langhout in de Engelsche taal, onder den titel: *The Economic of Acheen by the Dutch.* De Hollandsche

uitgave van dit werkje werd reeds vroeger in ons blad besproken en met voldoening maken wij thans ook van deze buitenlandsche editie melding. De heer Van Wickevoort Crommelin heeft destijds in de (Groene) *Amsterdammer*, bij een bespreking van het boekje van den heer L., terecht gewezen op het feit, dat een nadere topografische aanduiding omtrent de ligging van het Gewest ontbrak. De auteur heeft deze *hint* begrepen en aan de Engelsche uitgave toegevoegd een duidelijke landkaart van „Acheen", de noordelijke spits van Sumatra.

Ook daardoor vertrouwen wij, dat het geschrift van den heer Langhout, 't welk een blik geeft op een goed-uitgevoerd Nederlandsch-Koloniaal pacificatiewerk, in het buitenland met belangstelling en instemming zal worden ontvangen.

Missie en Zendingsperiodieken.

Annalen Missiehuis Tilburg. Maart '25. Kleinigheden uit het Missieleven door J. v. d. Kolk. — In het Kaja-kaja-dorp Wambi, door A. Piëtte. — Uit Celebes. Een paar familie-schatten, door M. Stigter (met ill.).

St. Claverbond. Maart-April '25. Het een en ander over den Javaan en zijn godsdienst, door A. Soegija S.J., Javaansch priesterstudent. — Van de bergen van Kalibawang. Sint Lepranus, door J. van Baal S.J. — Mohammed. Een kijkje in zijn leven, door G. Vriens S.J. I. Zijn eerste veertig levensjaren.

Berichten uit de Heiden-Wereld.[1]) Jaarg. 1924. No. 5—6. Rede gehouden op het Zendingsfeest te Zeist, door Z. Exc. Baron van Heemstra, Gouverneur van Suriname. — Jaarverslag Suriname-Zending, door W. Burkhardt. — Ibid. Jan.-Febr. 1925. Mededeelingen uit de Stadszending te Paramaribo 1923-24. — Overzicht van de Boschland-zending, door H. Barth te Paramaribo.

De Banier. 23 Jan. '25. In Memoriam Zendeling P. B. Haag, door L. Tiemersma.

Adresboek Java Suikerindustrie.

Door den heer C. Huisman te Soerabaja is uitgegeven de tweede jaargang van het Adresboek voor de Java-Suikerindustrie (druk van de firma Führi, eveneens te Soerabaja).

Het boek geeft in alfabetische volgorde de namen der verschillende suikerfabrieken op Java met het duidelijk omschreven adres en de namen van administrateur en geëmployeerden. Als nieuwe aanvulling van dezen jaargang is bij iedere fabriek tevens het interlocaal telefoonnummer vermeld, hetgeen het practisch nut van het werk verhoogt.

Na het alphabetisch naamregister volgt een lijst van de bankinstellingen enz., waaraan de suikerfabrieken in N.-I. toebehooren, of waardoor ze worden vertegenwoordigd; een lijst van chemisch-technische en landbouwkundige adviseurs bij de suikerindustrie in N.-I. (gerangschikt op de persoonsnamen) en een dergelijke lijst gerangschikt op de fabrieksnamen.

Aan het slot zijn opgenomen „Juridische adressen", samengesteld door mr. F. L. Dee, advocaat en procureur te Soerabaja. Door deze toevoegingen heeft het nieuwe adresboek veel aan waarde boven het oude gewonnen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 31. Het tropische bemestingsvraagstuk in het bijzonder met betrekking tot de bemesting van thee, door Prof. Dr. Kempski (vervolg). — Propaganda voor rubbergebruik. Een schakel tusschen producent en industrieel. — Inlandsche rubberproductie. — Brazilië en Japan. Om de rubber. — Productie-beperking van Coca.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Op het 14e Houtvesterscongres, gehouden te Djokja in October des vorigen jaars zijn een aantal voordrachten gehouden, welke in extenso zijn opgenomen in de Nov.-Dec.-afl. van Tectona. De titels luiden: Een gemengd bedrijf voor den djatihoutafzet, door E. D. Kunst. — De houtverkooppolitiek, door P. K. Heringa, W. Becking, W. A. Zijp. — De houtvoorziening voor den groothandel, door W. Becking. — Over de sortimentsverdeeling van het djatitimmerhout in verband met het gemengde bedrijf, door H. M. J. Hart. — Causerie over wildhout, door Dr. L. G. den Berger. — Iets over het onderzoek van schadelijke boschinsecten, door L. G. E. Kalshoven. — Kultuurproeven met eenige wildhoutsoorten, door F. Kramers.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

De Jan.-afl. is geheel gewijd aan eene beschouwing van Dr. J. G. J. A. Maas, getiteld: Het tapsysteem van Hevea brasiliensis op proefondervindelijken gro... Het eerste gedeelte ervan bevat de geschiedenis ... rubbercultuur in het algemeen en de historisc... wikkeling van het tapsysteem. — Een der bijlage... een overzicht van de wereldproductie aan pl... rubber.

Kaiser-Wilhelms-Land.

Als „Ergänzungsheft zur Zeitschrift der Gesell... für Erdkunde" te Berlijn, is eene algemeene besch... van het westelijk gedeelte van „Kaiser-Wilhelm... in Neu-Guinea" verschenen, samengesteld door Pro... W. Behrmann, die van dat gedeelte van voor... Duitsch-Nieuw-Guinea bijzondere studie heeft ge...

Behalve enkele afbeeldingen bevat het geschrift... bijlage een groote kaart van de Sepik (Kaiserin Au... Flusz) en zijn stroomgebied, in drie bladen.

Een vroegtijdig gestorven ornitholoog.

Op den 29en Juni 1924 overleed nabij Bandoeng in ... onderdom van slechts 19 jaar de heer H. P. M... een nog weinig bekend ornitholoog, wiens werk ... tans reeds meermalen de aandacht had getrok... die ongetwijfeld door zijn bijzondere beg... spoedig naam zou hebben gemaakt, indien zijn ... voor de ornithologie hem niet door een tra... samenloop van omstandigheden noodlottig ge... ware. Hij kwam om het leven, gezamenlijk met ... zijner vrienden, in den krater van den vulkaan ... koeban Prahoe, waarheen hij zich had begeven ... broedplaats te zoeken, en zoo mogelijk te fotogra... van een valk, die in bedoelden krater reeds herha... door hem was waargenomen.

Aldus het begin van een artikel van Jhr. Dr. F. C. ... Heurn te Bandoeng, verschenen in afl. 3 van ... bericht No. 4 (1924) der „Club van Nederlan... vogelkundigen".

Aan het opstel zijn toegevoegd enkele foto's van ... krater waar de veelbelovende Maasdam door ... kende gassen het leven verloor, benevens de ... ducties van eenige voortreffelijke fotografische In... vogelstudies van den overledene.

De Indische Mercuur.

No. 10 (6 Maart). Gedenkboek der Ned.-Indische ... cultuur 1824—1924, besproken door Prof. Dr. P. ... Romburgh. — Een nieuw cultuurtijdschrift voor ... Indië, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — De ... Ku... van Ned.-Indische producten in Italië. — ... berichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeersw... — Financieele berichten en verslagen, zoomede ... overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Ha... museum van het Kol. Instituut geeft recente lite... o.a. over economische zaken, arbeidsvraagst... nijverheid, delfstoffen.

Tijdschrift Kon. Ned Aardr. Genootschap.

De Maart-afl. bevat met betrekking op Indië ... één korte bijdrage, nl. van B. C. D. Dreijer over ... bezoek aan de merkwaardige „Grot van Sagea (... Halmaheira)". — Overigens nog het periodiek ... bibliografisch overzicht van W. C. Muller en ... rubriek Literatuur bespreking van eenige Ind. uit...

Commercial Holland.

Het Febr.-Nr. brengt een geïllustreerde bijdrage ... C. Lekkerkerker: „Rice, its cultivation, econom... trade in the Netherlands East Indies".

Het koper van Timor.

Onder dit opschrift een artikel van S. Kalff ... Maart-afl. van Vragen des Tijds. Nu in de exp... van het eiland Timor wat den mijnbouw betr... nieuw tijdperk staat aan te vangen door eene ... Jav. Courant voor belanghebbenden geopende ... schrijving betreffende de op het eiland aanwezige ... mijnen, was het voor den hr. S. Kalff een pr... gelegenheid om op de hem eigen wijze een hist... overzicht te geven van hetgeen in den loop der ... alzoo over die mijnen is gepubliceerd. Van ... stond Timor te boek als een eiland rijk aan koper ... maar tot een beduidende exploitatie is het nooit ... komen; de thans aanhangige plannen openen ... gunstiger vooruitzichten.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud der Maart-afl. Onze Dajak-politiek in Noo... Oost-Borneo, door H. J. Grijzen. — Rijst en mais ... Bone, door R. Broersma. — Een Leidsche dissert... (L. Adam, De autonomie van het Indonesisch dor... door Mr. G. J. Nolst Trenité (uitvoerige critische ... spreking). — Schets van de „adat Koeboe", door H. ... Santy. — Indische ballingen, door S. Kalff (eer... gedeelte). — Balische Splinters, door H. T. Dam... (27. Hondeworst). — Kroniek (Studie van het a...

1) Op verzoek van de redactie van de Berichten wordt de inhoud alsnog opgenomen.

...cht. — De aanslag op Leiden, Enz.), door H. T. ...misté. — Economische kroniek (Indië en het buitenlandsche kapitaal), door J. E. Bijlo.

* * *

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1924 ...). (Korte Berichten, 30 Jan. '25).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche ...s, 1925, No. 5. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden, afd. Pers, Weltevreden).

Regeerings-Almanak voor Nederlandsch-Indië. 1925. Eerste gedeelte: Grondgebied en bevolking, enz. Tweede gedeelte: Kalender en personalia. (Weltevreden, Landsdrukkerij. 2 dln.).

BOEKAANKONDIGING.

...t willen de Vlamingen? Aldus de titel van No. 36 ... Elsevier's Algem. Bibliotheek. Het antwoord op die ... geeft Mr. R. van Genechten, zelf een Vlaming, ... die zijn land en volk kent. En wel heeft hij goed ...an, voor Zuid- en Noord-Nederlanders beiden met ... heldere uiteenzetting van de „Vlaamsche Beweging" ...rvan zoo velen, en zeker te onzent, niet voldoende ...e hoogte zijn. Er zijn misschien weinige geschriften ...e, in het kort bestek van een Elsevier-werkje een ... doorwrochte nochtans duidelijke verhandeling be...n van dit ingewikkelde voor alle Nederlanders ...ngrijke cultuurprobleem, als deze uitgave, waarvoor ... Maatschappij „Elsevier" gaarne een woord van ...de wordt gebracht.

Suriname.

...e verschijning van de Maart-aflevering van het ...dschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap" geeft ons aanleiding nog ...n terug te komen op de kwestie van de wes.grens ... Suriname. In deze aflevering komt n.l. onder „Genootschapszaken" voor het in de bestuursvergadering ... 10 Januari door Dr. J. W. IJzerman gehouden be...g over „de geografische beteekenis van de Coeroeni ...e New-River (Suriname)."

...n onze nummers van 22 Januari en 5 Februari be...ken wij Dr. IJzerman's betoog aan de hand van ... ons verstrekt gedrukt overzicht daarvan, waarin ... voorkwamen twee zinsneden, die wij nu in de ...rt-aflevering vinden en die betrekking hebben op ... bronrivieren van de Corantijn.

...e zinsneden luiden:

...ijzonder waardeering kreeg spr. voor de reeks arti...n in de jaargangen 1920—1924 [van de West-Indische Gids], waarin Dr. B. onvermoeid het „frappez ...ujours" toepaste, met het gevolg, dat hij er in slaagde ...e geografische kwestie tot een politieke op te blazen. Spreker wenscht zich ten krachtigste tegen zulk ...n opvatting te verzetten. Ook al ware het vraagstuk ...n de New River ten gunste van B. Brown's opvatting uitgemaakt, dan nóg zou spr. het dwaasheid vinden daarvan een politieke „kwestie" te willen maken ...genover Engeland"......

Niet zonder verbazing hebben wij de eerste zinsnede ...elezen. In de vijf artikelen in de West-Indische Gids ... steeds aangetoond dat de kwestie van de bronrivie...n van aardrijkskundigen aard is. Om niet te uit...rig te worden halen wij hier slechts aan hetgeen ...d op blz. 360 van het artikel van December 1924 ...jaargang).

...weer die ongelukkige toevoeging [door den Mi...r van Koloniën] „in aardrijkskundigen zin." In ...en anderen zin kan een rivier het bovendeel van ...ndere zijn? Toen Schomburgk werd uitgezonden ...de Corantijn op te nemen gold het een aardrijks...ig vraagstuk en een zuiver aardrijkskundig vraag...is het nog. Daaraan zit verder niets vast."

... het overige zouden wij Dr. IJzerman willen ...en kennis te nemen van de volgende plaatsen ... artikelen in De West-Indische Gids:

...tikel van November 1920, 2e jg. blz. 342, regel 9 ...0, en blz. 347, regel 4, 5, 6 en 21;

...tikel van December 1922, 4e jg. blz. 411, regel ...—7;

...tikel van September 1923, 5e jg. blz. 271, laatste ...;

...tikel van December 1924, 6e jg. blz. 356, regel 26. ...re niet een aardrijkskundig vraagstuk bedoeld, ...om zou dan door den schrijver, op blz. 362 van laatstgenoemd artikel, *„een gezamenlijke exploratie van het brongebied"* zijn voorgesteld?

Het „opblazen" van deze geografische kwestie tot een politieke mag zeker niet op rekening gezet worden van den schrijver der artikelen in De West-Indische Gids. Hij heeft integendeel getracht het geografische karakter der kwestie op den voorgrond te plaatsen.

De gedachtengang, die tot uiting komt in de tweede hierboven aangehaalde zinsnede uit Dr. IJzerman's betoog ontsnapt ons te eenenmale. Bleek uit een hernieuwd onderzoek dat Brown's opname juist en dus de New River de voortzetting van de Corantijn is, dan zou de New River de grens moeten zijn, omdat de Corantijn de grens is. Stonden wij er nu op dat Engeland dit zal erkennen dan blijft het toch een aardrijkskundige kwestie. Een politieke kwestie wordt het daardoor niet, tenzij men factoren in het geding brengt, die niets met de kwestie te maken hebben.

Alle grenskwesties in de Guiana's zijn aardrijkskundige of historische kwesties geweest.

Een gezamenlijke exploratie ter rechtstreeksche opneming der bronrivieren zal zeker heel wat minder tijd in beslag nemen dan een onderzoek naar de terreingesteldheid en de meteorologische verhoudingen in de stroomgebieden der beide bronrivieren.

Wat nu de vraag betreft of de Corantijn een Nederlandsche rivier is, verzoeken wij Dr. IJzerman te willen nalezen De West-Indische Gids van December 1922, blz. 411, regel 23—27 en noot 2 op blz. 417 en voorts in de aflevering van December 1924, blz. 363, regel 20—31.

Dr. IJzerman wenschte omtrent de kwestie Coeroeni-New River een uitspraak van het Genootschap uit te lokken en deze aan den Gouverneur van Suriname te doen mededeelen.

Bij de gedachtenwisseling maanden de heeren Easton en Hoekstra tot voorzichtigheid aan bij het nemen van een conclusie. „Alleen een grondig onderzoek *ter plaatse* kan de zaak uitmaken." De heer Heldring had tegen de conclusie van Dr. IJzerman persoonlijk geen bezwaar, maar meent dat een gezaghebbend genootschap, met het oog op mogelijk misbruik, een dergelijke uitspraak niet moet doen.

Dr. Easton is tegen publicatie van een zoodanige uitspraak, die tot misverstand leiden kan en waaruit de pers de onjuiste gevolgtrekking zou kunnen maken, dat wij aanspraken opgeven. In het Engelsche parlement bijv. zou nog na vijftig jaren (zij het ten onrechte) beweerd kunnen worden dat de Nederlandsche geografen erkennen dat Nederland in geen geval recht kan doen gelden op het gebied tusschen Corantijn en New River.

„De voorzitter stelt voor, dat het Genootschap *geen* uitspraak zal publiceeren, maar dat aan den Gouverneur van Suriname kennis zal worden gegeven van de in ons bestuur door den heer IJzerman verdedigde stelling, onder bijvoeging, dat geen der aanwezigen tegen de door den heer IJzerman geformuleerde uitspraak bezwaar maakte. De vergadering betuigt door applaus hare instemming met het voorstel."

En is nu, zouden wij willen vragen, aan het Engelsche parlement de pas afgesneden tot de door Dr. Easton gevreesde bewering? Zal de Maart-aflevering 1925 van het T. A. G. niet tot Engeland doordringen?

Wij wachten nu af of de Staten-Generaal op de kwestie zullen terugkomen en wat de Regeering zal te zeggen hebben.

Curaçao.

De Lago Petroleum Company.

Naar aanleiding van de toenemende petroleumproductie in Venezuela ontleent de „N. R. Ct." een en ander over de daar werkende onafhankelijke maatschappijen aan de „Manchester Guardian Commercial". Omtrent de bovengenoemde maatschappij, de jongste dier ondernemingen, lezen wij:

„De Lago Petroleum Corporation begon haar werkzaamheden in 1923 als een zuiver Amerikaansch concern met de „bed of the lake Maracaibo" concessies, ter grootte van ongeveer 2.672.500 acres, welke vrijwel het geheele meer omvatten. In het begin van 1924 namen zij de British Equatorial Oil Company over, welke een aantal concessies had op de gedeelten van de oevers van het meer, die bij vloed onder water staan en bekend zijn als de „marine zone strip", terwijl zij ook bezittingen had in het Oosten van het land. Ten slotte bezit de Lago Corporation concessies in Perija, westelijk van het meer, alsmede een of twee terreinen

ten Oosten van het meer. Binnen drie maanden nadat de British Equatorial was overgenomen werd op de concessies dezer laatste aan de oevers van het meer tegenover La Rosa een belangrijke bron ontsloten, welke het bewijs leverde, dat de petroleumlagen van de V. O. C. Ltd. zich onder het meer uitstrekken. In dat stadium der werkzaamheden verkreeg de groep van Lord Inverforth, welke via de British Mexican Petroleum Company de Agwi maatschappijen controleert, een groot belang in de Lago Corporation en richtte, in samenwerking met deze laatste, de Lago Oil and Transport Company op. Tankers Ltd. en de National Mining Corporation, die aandeelhouders in de British Equatorial waren, zijn in het bestuur van de Lago maatschappijen vertegenwoordigd. Dit is in het kort de geschiedenis van deze nieuweling in de Venezuelaansche petroleumterreinen.

De correspondent wijst er dan verder op, dat de Lago-groep met eenige aanmerkelijke voordeelen haar werkzaamheden is begonnen. Zij put haar olie uit een bekend terrein: La Rosa. Zij heeft vier produceerende bronnen, is met het boren van drie andere bezig en is nog op drie plaatsen aan het exploreeren. Boringen op het land nabij het meer door concurreerende maatschappijen zullen de beteekenis van haar „bed-of-the lake" concessies des te meer doen uitkomen, indien althans de theorie van ophooping van petroleum in het Maracaibo basin juist is. Het is mogelijk, dat anderen Lago den wind uit de zeilen nemen, maar gedurende vrij geruimen tijd zal Lago dit zelf doen ten opzichte van de V. O. C. Ltd. en andere maatschappijen, die op de concessies aan den oever van het meer aan het boren zijn. In de tweede plaats is boren in het meer zelf goedkooper dan boren op het land. De royalty bedraagt 7½ pCt., tegen 10 pCt. elders, terwijl het vervoer van boormateriaal en installaties te water veel oeconomischer en sneller kan plaats hebben dan door de tropische wildernis. Ten slotte leverde de combinatie met de belangen van Lord Inverforth het kapitaal en de middelen om de vraagstukken betreffende het vervoer en het aan de markt brengen van de olie tot een goede oplossing te brengen. Onmiddellijk na het tot stand komen van de bovenbedoelde controle toch heeft Lord Inverforth het benoodigde scheepsmateriaal voor den dienst op het meer beschikbaar gesteld, zoomede een tankschip, dat als einddepôt op het eiland Aruba dienst doet. Met behulp van het bedoelde scheepsmateriaal was het mogelijk om het vervoer van de La Rosa bronnen naar het einddepôt te doen plaats hebben en de olie van daar met tankschepen verder te transporteeren naar de Agwi raffinaderij te Southampton Water en de American-New England raffinaderij, bij welke Lord Inverforth geïnteresseerd is. Er zijn nu vier tankschepen met een capaciteit van 18.000 vaten in aanbouw bij de firma Harland & Wolff voor den dienst tusschen het meer van Maracaibo en het eiland Aruba. Zij zullen als 't ware de functie hebben te vervullen van pijpleidingen en hebben boven deze laatste dit voor, dat zij zonder verdere kapitaalsuitgaven op elk willekeurig oogenblik naar een ander gedeelte van de wereld kunnen worden gedirigeerd. De verschepingén van het petroleumterrein der Lago-maatschappij (terrein is hier wel een zonderling woord, waar het gebruikt wordt om de oppervlakte van een binnenzee aan te duiden) hebben in November 147.241 vaten bedragen en in December 224.349 vaten. De correspondent noemt het ten slotte wel zeer opmerkelijk, dat in minder dan een jaar tijd de petroleum van Venezuela door de Lago-maatschappijen binnen het bereik is gebracht van den Britschen verbruiker zoowel in den vorm van benzine voor automobielen als van bunker-olie voor schepen. Vooral op de levering van laatstgenoemd artikel schijnt de groep van Lord Inverforth zich te willen toeleggen."

Een eervolle onderscheiding.

Met groot genoegen hebben wij in de „Amigoe di Curaçao" gelezen, dat Pater P. A. Euwens O.P. is benoemd tot lid van het Historisch Genootschap te Utrecht. Te lang heeft zijn naam in de ledenlijst dier vereeniging ontbroken. Met Hamelberg behoort Euwens tot de beste kenners der geschiedenis van Curaçao. Wij bieden den heer Euwens gaarne onze hartelijke gelukwenschen aan.

Wel sterk!

De Amsterdamsche Boek- en Steendrukkerij v. h. Ellermann, Harms & Co. heeft opnieuw op aanstichting van de West-Indische Kamer een West-Indische kalender uitgegeven, die er zijn mag. Wel eigenaardig is het, dat de „Amigoe" dit bericht moet ontleenen aan het „Algemeen Handelsblad". Wordt er met die kalender dan niet gewerkt? Verleden jaar ontvingen wij, in de tweede helft reeds, een brief van iemand, die uit losse opmerking in het „K. W." begrepen had, dat een W.-I. kalender bestond, maar in weerwil van moeite die op Curaçao niet kon te zien — laat staan te koop — krijgen. Misschien komt het er voor uitgever niet op aan, of de kalender verkocht wordt; in Curaçao zou anders zeker een beperkt afzetgebied te vinden zijn.

De K. W. I. M. naar Aruba.

De „Amigoe" deelt mee, dat de K. W. I. M. in het vervolg een zijner booten, die geregeld op Maracaibo varen, om de 14 dagen Aruba zal laten aandoen, om passagiers op te nemen. Dat is inderdaad een uitkomst. Wie per schoener naar Aruba moest, was nog niet gelukkig!

Arbeiders voor de Isla.

Op zijn terugreis van Puerto Colombia legde de „Oranje Nassau" de vorige week op Aruba aan en nam vandaar 52 arbeiders mede, die hier op de Isla volop werk vinden. Nog altijd heeft de C. P. M. gebrek aan losse werklieden. Men kan er nog wel een 1000 tal gebruiken, zoodat flinke arbeiders, gewoon aan plantage- en grondwerk, niet behoeven te klagen geen werk te kunnen vinden. Mannen van Bonaire en Aruba en van de buitendistricten van Curaçao, die zonder verdienste rondloopen of thuiszitten, en werken willen, zijn welkom en kunnen direct aan den slag gaan.

(A. d. C.)

Curaçao-Vliegstation?

Naar wij uit goede bron vernemen is de eerste groote hydroplan voor den Colombiaanschen dienst te Puerto Colombia aangekomen en daar opgesteld.

De tweede zal denkelijk in Februari hier op Curaçao worden aangebracht en misschien ook hier worden opgesteld om er de proefreizen mede te beginnen.

(A. d. C.)

Toeristen.

Een heele reeks toeristenbooten werd op Curaçao verwacht: 3 Febr. en 9 Mrt. de „Montroyal" (v.h. „Empress of Britain") van de Canadian Pacific Steamship Ltd.; 5 Febr. de „Tuscania" van de Cunard-Steamship Company Ltd.; 7 Febr. en 11 Mrt. de „Orca" van de Royal Mail Steam Packet Co.; 8 Febr. en 15 ... de „Megantic" van de White Star Line. Aldus bericht de Amigoe.

Geschiedkundige sprokkelingen.

De voorzitter van het Hof van Justitie geschorst.

Het was wel een wonderlijke man Mr. Michel Lamaison, de door den Koning benoemde voorzitter van den Raad van Civiele en Crimineele justitie, die na de herstelling van het Nederlandsch gezag over Curaçao en onderhoorigheden in 1816 weer als zelfstandig college optrad. In een reeks van geschillen tusschen dezen raad en dien van politie trad hij naar voren, en de Raad van justitie moest zich zelfs een klacht van den Gouverneur-Generaal over het niet vaststellen van rechtsdagen laten welgevallen. 25 April 1816 krijgt hij als president persoonlijk een berisping erover, dat hij niet te vinden is in zijn locaal in het fort Amsterdam, als men hem noodig heeft voor het teekenen van stukken. De volgende maand komt bij den G.G. klacht op klacht tegen hem in: van zijn naburen over zijn gedrag, van den deurwaarder en gerechtsbode en van den procureur Ricardo over zijn optreden in het kantoor van den bode, over het krenken der reputatie eener jonge vrouw enz. enz. 8 Mei wordt hij geschorst in zijne waardigheid, maar sedert vermeerderen de klachten. Hij begaf zich aan boord van de binnenkomende schepen en gaf zich dan uit als president van het hof, gedroeg zich onbehoorlijk en hinderlijk, ook toen de G.G. hem daarover onderhield. 4 Juni 1816 wordt Mr. Lamaison wegens verstandsverbijstering onder curateele gezet en later naar Holland gezonden.

Uit den Verren Vreemde.

Bij onzen buurman in den Stillen Oceaan.

Australië behoort tot de gebieden die beurtelings om immigranten vragen, en dan den toeloop weer ... peren. Voor alles wil de zich ontwikkelende maatschappij een blanke blijven, maar nu en dan duidt zij nog aan eigenlijk ook Angelsaksisch te willen blijven. De selectie beweegt zich bovendien nog in een andere richting; paupers heeft men er genoeg, wie er als bedelaars op goed geluk af binnen valt ziet men liever niet komen. Volgens een Reuterbericht uit Melbourne zal na 31 Maart '25 geen immigrant meer mogen landen, die niet ten minste 40 P. St. bezit.

oals bekend behoort 't gedeelte van Australië, dat onze Oost gekeerd is niet tot het zich snel en spoedig ontwikkelende deel van het jongste der elddeelen. Ligt Melbourne even ver van den equator Madrid, het noordelijk deel reikt ten volle tot in ropische streek. Nu heeft Theodore, de premier van eensland, te Brisbane een rede gehouden, die zeer de ndacht heeft getrokken, waarin hij betoogde, dat het g tijd wordt om verbetering te brengen in den hten toestand, waarin zich de noordelijke gebieden Australië bevinden. Het beste middel daartoe acht de vorming van een afzonderlijken bondsstaat, die noordelijk en noord-westelijk deel van Australië moeten omvatten.

j zou wenschen, dat het Australische gemeenebest voorloopige regeering voor den nieuwen staat zou emen en dat een leening van £ 20 millioen werd ekt om de bevolking van dit gebied te helpen. ende zou er een bloeiende en democratische staat and kunnen komen, na een overgangsperiode zou evolking haar eigen parlement kunnen kiezen. dore acht zijn plan van groot belang voor het enebest van Australië omdat het de „White" k zou waarborgen en een groot deel van de ringszorgen zou overnemen.

verklaarde zich bereid, persoonlijk in te staan het welslagen van zijn plannen, indien men hem oofd van den nieuwen staat zou benoemen.

s bekend dat Europeesche kolonisatie in een ch land niet gemakkelijk is en te moeilijker , als men daarbij op rassenzuiverheid gesteld , deze overweging vermindert de kans van dore om gehoor te vinden voor zijn voorstel.

k hierbij wordt de blanke politiek weer uitdrukke- naar voren gebracht. Australië is angstvallig op hoede tegen Chineesche-, Britsch-Indische- en tegen Japansche kolonisatie. In de conferentie eerste ministers van de Austr. bondsstaten heeft de premier Bruce nog de verzekering gegeven dat et alle mogelijke middelen voor wordt gewaakt assenzuiverheid streng te bewaren. Hij wees er op dat 't een netelige vraag is, die veel diplo- k beleid vergt.

merika, dat in oorlogstijd een groote koopvaardij- bouwde, heeft de staatsexploitatie moeten laten na geweldige verliezen te hebben geleden. alië blijkt denzelfden weg te zijn opgegaan. Het zijn staatskoopvaardijvloot te koop aan. Volgens aily Tel. heeft men sedert de reorganisatie van het f, in de zeven maanden van September 1923 tot 1924 een verlies geleden van 245.474 pond ster- terwijl het verlies van September 1923 tot Sep- 1924 wordt geschat op 480.969 pond sterling, medegerekend de waardevermindering van het en in weerwil van het feit dat op de kapitaals- le van het bedrijf een som van meer dan acht en pond is afgeschreven.

Shipping Board, die aan de regeering verslag uit- d, verklaarde dat de tegenwoordige toestand te was aan de volgende factoren: hooge exploitatie- n vergeleken met concurreerende lijnen; arbeids- lieten; het feit dat het bedrijf niet zonder ernstige ezen kon exploiteeren, terwijl onder Australische varende schepen werden beschermd door premies de Australische industrie; ongeschiktheid van het akter der tonnage. De Board was van meening, dat wanneer de oude en ontoereikende schepen uit de t werden genomen, en de vloot tot den kleinsten ng werd verminderd, het niet mogelijk was de op een doeltreffende en winstgevende basis te oiteeren.

r wie een studie maakt van staatsexploitatie van e bedrijven, valt uit de Amerikaansche en de lische ondervinding heel wat te leeren.

Uit Zuid-Afrika.

et Z.-A. parlement heeft een Hollandsche aan- van generaal Smuts een wetsontwerp inge- waarbij de wet welke de verhouding tusschen en dienstboden regelt van toepassing wordt inlanders, die onder contract werken op even in Transvaal. Bij zijn verdediging van het werp betoogde de afgevaardigde, dat deze el noodzakelijk is geworden, doordat onlangs echtelijke uitspraak de usance volgens welke de s als loon een stuk grond kregen om voor zich bebouwen inplaats van geld, onwettig heeft ver- Generaal Herzog stemde met het wetsontwerp door de nationalisten krachtig werd verdedigd. beidsafgevaardigden vielen het voorstel echter aan en betoogden, dat hierdoor een soort van loonslavernij zou worden ingevoerd, om de boeren goedkoope werkkrachten te verschaffen. Tengevolge van deze oppositie zag generaal Herzog zich genoodzaakt het debat te verdagen, zoodat het niet onmogelijk is, dat het voorstel niet meer in behandeling zal komen. De nationalisten zijn zeer verontwaardigd over dit optreden van de arbeidersafgevaardigden en men beschouwt het gebeurde als een slecht voorteeken, wat de samenwerking van nationalisten en socialisten betreft.

„Zuid-Afrika" schrijft:

„Wij vernemen, dat prof. J. J. Smith, B. A., hoogleeraar in het Afrikaansch aan de Universiteit van Stellenbosch, Nederland komt bezoeken. Prof. Smith is met de Springfontein, van de Holland—Afrika-Lijn, een dezer dagen uit Kaapstad vertrokken, en hoopt ongeveer 21 Maart a.s. in Antwerpen te landen.

In Amsterdam zal hij door het hoofdbestuur van de Nederlandsch-Zuid-Afrikaansche Vereeniging en het hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond op feestelijke wijze worden ontvangen. Prof. Smith zal vervolgens lezingen houden over de Afrikaansche taal en letterkunde op 24 Maart in Groningen, op 25 Maart in Utrecht, voor de litt. faculteit, en op 26 Maart in de zaal van het Botanisch Laboratorium aldaar. Den stamdag van het A. N. V. op 28 Maart hoopt prof. Smith bij te wonen, terwijl hij 31 Maart en 1 April a.s. door de afdeeling Rotterdam van de N. Z. A. V. in Rotterdam zal worden ontvangen, om daarna op 2 April in Leiden voor de litt. faculteit, en op Vrijdag 3 April voor de Maatschappij der Letterkunde een voordracht te houden. Verder staan nog op het programma bezoeken aan Delft, aan de Paasch-conferentie op Hardenbroek van de N. C. S. V.

Wij wenschen prof. Smith een behouden aankomst en aangenaam verblijf in ons land, en hopen, dat zijn verblijf in Nederland moge medewerken tot het versterken van de cultureele banden tusschen Nederland en Zuid-Afrika."

Z. A. schrijdt voort op den weg der zelfstandigheid.

Dr. Malan, de Z. Afr. minister van buitenlandsche zaken heeft een wetsontwerp ingediend, waarbij de Zuid-Afr. nationaliteit wordt hersteld en de Z.-A. Unie weer een eigen vlag krijgt.

De burgers van Z.-A. zijn tot nu toe Britsche onderdanen, zonder meer. De Engelschman, of de in Engeland genaturaliseerde buitenlander, staat als hij in Z.-A. komt dadelijk vrijwel geheel gelijk aan den geboren Afrikaner. In de Noordelijke provincies krijgt hij zelfs bijna onmiddellijk het kiesrecht. Volgens de voorgestelde wet zal de Britsche onderdaan, die in Z.-A. zijn woonplaats vestigt, er ten minste 2 jaar moeten verblijven om de volle rechten deelachtig te kunnen worden, voor den immigrant van elders zal een langer tijdperk aangegeven worden.

Het verschieten van een zwarte ster.

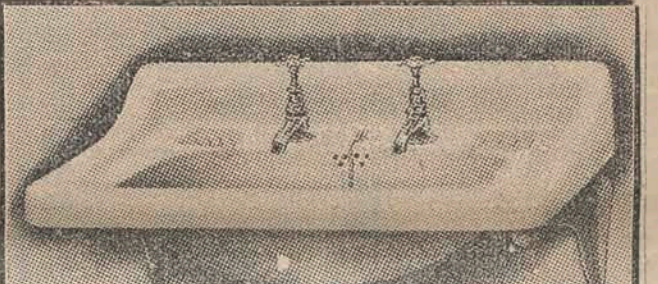
Marcus Garvey, de uit de West-Indische eilanden afkomstige neger, die de algemeene aandacht op zich heeft gevestigd, door de leiding welke hij een korten tijd wist te geven aan de neger-beweging in de Ver. Staten, en die ook een rol vervulde in negercongressen in West-Europa belegd, is voorloopig van de baan. Aan het voornemen om in Afrika een nieuwe negerrepubliek te stichten, waarheen, onder zijn leiding, de in Amerika zoo achtergestelde kleurlingen, zouden kunnen verhuizen, had hij het plan verbonden van een eigen stoomvaartlijn *The black star.* Hij wist hiervoor een millioen dollar bijeen te brengen, maar dit bedrag is op zoodanige wijze beheerd, dat hij, wegens oplichting, tot 5 jaar gevangenisstraf is veroordeeld. Na ommekomst van dien tijd zal hij, als ongewenschte buitenlander, uit de Ver. Staten worden gezet.

Luchtverkenningen in de Himalaja.

Aan het Tijdschr. v. h. K. N. A. G. is 't volgende ontleend:

De Daily Mail deed mededeelingen over den beroemden vlieger Alaan Cobham, die met een Havillandtweedekker verkenningswerk deed in het gebied van de Mt. Everest. Eerst vloog hij met een metgezel van Calcutta naar Jalpaigoer (280 mijl), waar hij den nacht doorbracht. Den volgenden dag steeg hij met achterlating van al wat het vliegtuig te zwaar zou kunnen doen zijn, weer op, en vloog men eenigen tijd later over besneeuwde toppen. Hoe hooger de vliegers kwamen des te langzamer ging het stijgen. „Wij vlogen in de richting van den Kintsjinsjenga, die 28.000 voet hoog is; kijkende naar het N.W. zagen we toen de Everestgroep. Op een hoogte van 12.000 voet deden er zich moeilijkheden voor en ik zag, dat de machine niet hooger zou

stijgen. Bevreesd den bergrug, die 12.000 voet hoog is, over te gaan, en dan mogelijk door een luchtstroom op een berg te worden neergeduwd, wendde ik mij af van de bergen en vond een kalmer atmosfeer. Toen begon ik met succes opnieuw te stijgen. Wij gingen voort omhoog te gaan tot 17.000 voet. Maar het bleek moeilijk op die hoogte te blijven. Mijn passagier had moeite met ademen en was erg aan het hijgen. De Mt. Everest vertoonde zich duidelijk en scheen slechts enkele mijlen van ons af te zijn toen wij naar het westen vlogen. De vlucht heeft mij aangetoond, dat met het goede type vliegtuig de Himalaya geheel en nauwkeurig zou kunnen worden opgenomen met fotografiën. Na een vlucht van drie uur keerden we terug naar Jalpaigoer, dat bijna op zeeniveau ligt.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

WONOSOBO-AVOND OP VRIJDAG 6 MAART.

Wij hebben versteld gestaan van de ruime medewerking, welke wij voor dit doel mochten krijgen. Tal van winkeliers hebben zonder veel drang tal van aardige dingen afgestaan voor de verloting en de grabbelton. Vele dames hebben zich bemoeid met het maken of afstaan van voorwerpen en den loten-verkoop. Druk is er gewerkt op den middag om de zaal gezellig te maken met keur van doeken, krissen en andere wapens; kleedjes en bloemen op de tafeltjes; andere gaven thee, suiker, melk, enz..... het H.B.S.-strijkje was zoo welwillend den avond op te luisteren met muziek. We hadden hoop op een goede opkomst. Doch — in Apeldoorn is altijd wat te doen — en er is „griep" en misschien waren er nog andere redenen waardoor slechts een goede zeventig bezoekers aanwezig waren.

Tegenover dezen tegenvaller stond weer een meevaller, dat n.l. de avond toch als zeer goed geslaagd kan aangemerkt worden.

In zijn openingswoord spoorde de Voorz. krachtig aan, om als lid of begunstiger toe te treden. Gedurende den avond noteerden wij twee leden en twee begunstigers. Laten we hopen, dat dit het begin van een goeden oogst moge zijn.

Daarna begon de heer Ch. Dumont, leeraar aan de Middelb. Kol. Landb. School te Deventer, zijn rede en schetste in sobere woorden het karakter van den Javaan in verband met rampen en voorspoed.

In de pauze volgde de tractatie en is de grabbelton bijna leeggegrabbeld, zoodat hierdoor reeds ruim ƒ 21.— inkwam. Het restant loten is mooi geslonken, en als Vrijdag a.s. (13 Maart) in de foyer van Minerva 's morgens om 10 uur de verloting zal plaats hebben, zullen er wel niet veel meer over zijn.

Daarna zette de heer Dumont zijn causerie voort naar aanleiding van plaatjes uit de omgeving van Wonosobo en het Diëngplateau. Jammer was het, dat na afloop daarvan zoo velen haastig de zaal verlieten. Doch de achterblijvenden hebben de stoelen en tafeltjes verschoven en nog een uur genoten van het dansgenot.

Het was bijna middernacht toen deze avond, die gekenmerkt was door een gezelligen, warmen toon, beëindigd werd.

Mee- en tegenvallers. Maar toch zoo, dat we moed genoeg hebben om vol te houden.

Nu, de *West-Indische avond*....

Wij hopen, dat de leden niet alleen leden zullen werven, doch ook velen zullen aansporen op dien avond te komen luisteren.

En dan zijn we ook aan het overleggen om de film van het bedrijf der *„Bataafsche"* te doen vertoonen!

Zegt het voort!

De Secr.-Penningm.
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Ir. M. J. Ph. Nittel, Wilhelminastraat 208 te Amsterdam; Ir. H. J. de Roos, 1e Middellandstraat 32a te Rotterdam en Ir. J. G. Boerma, Hendrick de Keyserstraat 60 te Utrecht, allen als ingenieur 3e klasse bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen;

J. L. Legro te Lichtenvoorde (Geld.), als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs;

C. J. Wit, De Genestetstraat 10huis te Amster[dam] als accountant 3e klasse bij den gouvernementsac[coun]tantsdienst.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin m[oet] worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid [tot] mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, [met] het bezit der hoofdakte;

b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;

c. leeraar (of leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

d. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten [of] tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;

b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich [voor] het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *c*), de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *d*) tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°).

Van het Dagelijksch Bestuur.

Adressen van H.H. Secretarissen der Afdeelingen van de Vereeniging „Oost en West".

Amsterdam: L. D. PETIT, Saxenburgstraat 34h.
Apeldoorn: J. C. BAARS, Tuinstraat 60.
Amersfoort: H. J. DE WIT, Huygenslaan 25.
Arnhem: H. J. M. BAUMANN (wd.). Sonsbeekweg 6.
Breda: L. VISSER, 1e Muntstraat 6, Zandberg.
Deventer: Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ce[...]baan 292.
's-Gravenhage: J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat 12.
Groningen: J. FRANKE, Martenshoek.
Haarlem: H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemstede.
Leiden: Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46.
Nijmegen: L. K. C. RÖPCKE, Joh. Vijghstraat 69.
Rotterdam: W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16.
Utrecht: Mej. J. J. LAGERS, Mengelbergiaan 48

Mutaties van 4 tot 11 Maart.

Nieuwe Leden:

Mevrouw C. Rogier-Kuyp te Djokdja, Toegoe 38. ƒ 10.—
Mevrouw A. A. van Bleijenburg, Apeldoorn, Van der Heijdenlaan. ƒ 5.—.
M. van Unen, Apeldoorn, Arnhemsche Weg 242. ƒ 5.—
W. van Zanen, Haarlem, Baan 17. ƒ 5.—.
H. C. La Gro, makelaar, Groningen, A Kerkhof Z. Z. ƒ 5.—.
M. J. Oellers, Kerkrade, Hammijnstraat 29. ƒ 5.—.

Nieuwe Begunstigers:

K. Bremer, Apeldoorn, Javalaan 16. ƒ 2.50.
H. A. Strooband, Apeldoorn, Jachthoornlaan 3. ƒ 2.—
Mej. E. M. Buwalda, Apeldoorn, Kanaaldijk. ƒ 1.—

Afschrijven:

C. A. van Rijswijk, Breda, Nieuwe Ginnekenstraat

Adresveranderingen:

P. J. Zürcher, van: Amsterdam, Pretoriusstraat 60huis naar: Spaarhovenstraat 4 te Schoten. (Afdeeling Haarlem). ƒ 5.—.
H. J. Valk, Inspecteur N.-I. Escompto Mij., van: Batavia naar: Amsterdam, p/a. N.-I. Escompto-Mij. ƒ 5.—
A. J. van Zanen, wd. Controleur B.B., thans te Goenoeng-Toea (residentie Tapanoeli).
J. A. van Arcken, Nice, van: Hotel Gounod, Rue Gounod 1 naar: Palais Verdi, Rue Verdi 28.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23. Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis” biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

INDISCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ,
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
Over Bali en zijne bewoners.
Oploeiing in Nederlandsch-Indië.
Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).